

NÉPÜNK

Sefredactor: Wasserstrom Sándor

ZIAR EVREESC

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

Most már összefogunk!

Nem vagyunk iskoláskönyv, hogy „tanulságokat” vonjunk le bizonyos történésekből. Nem mondjuk azt sem, hogyha „jók letünk volna”, akkor sok minden másképpen volna. Nincsenek tanulságok és nincsen okulás. Ugylátszik, az emberi érzelem és értelem közötti áthidalhatatlannak látszó szakadékot sokszor mi „okos” zsidók sem tudjuk értelemmel beföldni, hogy azon nyugodtan közlekedhessünk a múlt és a jövő között. Sokszor győz közöttünk is az érzelem akkor, amikor csak az értelemnek volna joga beavatkozni.

Hogy miért mondjuk fentieket? Azért, mert sok-sok év telt el és mi romániai zsidók vagy egyáltalában nem, vagy csak ad hoc tudunk összefogni és közös nevezőre hozni a divergáló érdekeket. De most, a szükség napjaiban felmerül a kérdés; és ez a lényeg! Volt-e olyan „divergáló” zsidó érdek, ami megengedhetővé tette számunkra a széjjelhuzást? A Zsidó Párt és az UER között valóban olyan mélyesleges szakadék volt, hogy azt nem lehetett áthidalni? Ugylátszik, hogy nem. Ezt abból látjuk, hogy a Legfelsőbb Zsidó Tanács újra összeült és a zsidóság great man-je dr Niemirover grand-rabbi szenátor újra az élre állott és átvette a vezetést. A zsidóság egységes szerve újra aktív működésbe kezdett és reméljük, hogy nem fog soha többé előfordulni, hogy bizonyos nézetellentét miatt ne a legaktívabb tevékenységet fejtsse ki a Legfelsőbb Zsidó Tanács. A Zsidó Párt részéről dr Fischer Tivadar elnök vesz tovább részt és a Párisban tartózkodó Filderman helyett A. Ornstein lesz az UER megbízottja a tanácsban.

Természetesen egy olyan szerv, amely a zsidóság minden árnyalatát magában foglalja, a kormány előtt is másképpen tud reprezentálni és a valóságban is, a kormány vezető körei a zsidóságot érintő összes kérdésekben konzultálnak ezzel a zsidó érdekvédelmi szervvel. Sokkal komolyabb időket élünk, semhogy „tanulságokra” hivatkozzunk, hanem inkább adjunk reményünknek kifejezést, hogy ez az általános zsidó összefogás nem pillanatnyi pszichozis folyománya, hanem felismerése annak, hogy a zsidó érdekek védelme csak úgy lehet bizonyos irányban hatásos, ha valóban egységesek és minden irányban összetartóak vagyunk.

Ugyancsak az összefogást jelenti az is, amelyről Temesvárról kaptunk hírt. A Zsidó Nemzeti Szövetség az összes cionista erők összefogását hirdette meg.

Központi Cionista Tanács megalakításáról van szó, ami e pillanatban nem intern „cionista ügy”. Hogy miért nem az? Azonnal megvilágítjuk. Ha az összes cionista erők az országban összefognak, akkor reményünk lehet arra, hogy rendkívüli certifikátokat fogunk megszavazni Erdély zsidói részére, úgy,

hogy lehetővé válik azonnali kivándorlás bizonyos kategóriák részére, ami jelen pillanatban igen nagy jelentőségű. Bizonyos, hogy a cionista világszervezet executívja éppen úgy segítségére fog sietni certifikátokkal az erdélyi zsidóságnak, mint annak idején a német zsidóságnak. A zsidó fiatalság sokezer főnyi csoportja várja a hívó szót és a romá-

niai cionista erők összefogása ezen a téren sokat és jelentőst tehet.

Vigasztaló és örvendetes, hogy a zsidó erők minden vonalon felismerték az összefogás szükségességét. Nem írunk tízenkettődik órától, nem mondunk frázisokat, mert ma még ez sem aktuális. Adja az Ég, hogy az egyesült és békekedvelően dolgozó zsidó erőknek minél kevesebb oka legyen minden erejét arra felhasználni, hogy a kívülről jövő nyomásnak ellentállni tudjon, hanem inkább minden erejével a belső intézményes kiépítésnek szentelhesse energiáját. Mi hisszük, több kedvező körülmény latolgatása mellett, hogy rövidesen erre is sor fog kerülni!

Március 2-án lesz a parlamenti választás

Az igazságügyminiszter nyilatkozata az állampolgársági revízióról

Senkit sem fosztanak meg bírósági ítélet nélkül az állampolgárságtól
Betiltották a rituális vágást

Bucuresti. — Mint ismeretes, a Goga-kormány nem tartja akcióképességnek a decemberi választások során megválasztott parlamentet és újból le kívánja szavaztatni az ország lakosságát. A pártok ugyan azt kívánják Goga miniszterelnöktől, hogy hívja össze a képviselőházat és igazolja le a mandátumokat, de a kormány már elrendelte a parlament feloszlását és március 2-ára írta ki az új választásokat.

AZ ÁLLAMPOLGÁRSÁGI REVÍZIÓ

Az állampolgársági revízió ügyében az intézkedések már előrehaladott állapotban vannak. A revíziót törvényszéki bírakból álló tanács fogja végrehajtani. Még mindig nem tisztázódtak, hogy milyen okmányok alapján fogják elismerni a revízió alá vett állampolgárságokat és milyen időponttól szükséges igazolni Románia mai területén való illetőséget, illetve tartózkodást. Az illetőségi bizonyítványok csatolása mindenestre komoly nehézséget fog jelenteni nemcsak a polgárok számára, akiknek csatolniuk kellene ezt az okmányt, hanem elsősorban a hatóságok számára is, mert 1913-ban, különösen a vidéki helységeken ismeretlen fogalom volt a bejelentő hivatal, amely igazolni tudta volna a helybenlakást. A másik komoly nehézség, hogy 1913 óta nemzedékek nőttek fel, akik 1913-ban és az azt követő években még kiskorúak voltak, így hát szintén nem rendelkezettek illetőségi okmányokkal. Később azonban már a román impérium alatt teljesítették katonai kötelezettségüket és mint állampolgárok illeszkedtek be a ország életébe.

Az állampolgársági revízióról egyébként a Timpul a következőket közli:

„Az igazságügyminiszter úgy döntött, hogy az állampolgárságok felülvizsgálását

bírói fórumok elé utalja. Ennek megfelelően a polgármesterek az illetékes bíróságok elé fogják terjeszteni azoknak teljes névsorát, akik 1918-ban Románia területén tartózkodtak. A bíróság azután igazoló okmányokkal együtt beidézi mindazokat, akiknek állampolgárságát revideálni kívánja. A járásbírók hivatottak első fokon dönteni és második és végső fokon a törvényszék határoz. A hatóságok bármilyen feljelentés alapján tartoznak a revíziót keresztülvinni. A feljelentés kötelező mindazok számára, akik tudomással bírnak az állampolgárság megszerzésével kapcsolatos szabálytalanságokról. Aki e kötelezettségének nem tenne eleget, azt megbüntetik.

A revíziót országgrészenként hajtják végre, az 1918-ban az illető országgrészen érvényes törvények alapján. Mindazokat, akik Erdélyben és Bukovinában az oszták-magyar, Besarabiában az orosz törvények, a Regátban pedig a román törvénykezés alapján nem tudják igazolni illetőségüket, megfosztják román állampolgárságuktól. A Besarabiában főrabbi által kiadott igazolványokat azonnal revideálják”.

RADULESCU MEHEDINȚI A ZSIDÓKÉRDÉSRŐL

Radulescu Mehedinți igazságügyminiszter az állampolgárságok revíziójával kapcsolatban a minap igen fontos nyilatkozatot adott az újságíróknak. Az igazságügyminiszter többek között a következőket mondotta:

— Azoknak a zsidóknak, akik a háború előtt telepedtek meg a régi királyságban, vagy a csatolt területeken, nincsen okuk semmilyen aggodalomra. Mi csak azok ellen a zsidók ellen akarunk eljárni, akik a későbbi időkben, család uton jutottak állampolgársági bizonyítványukhoz. Bírói határo-

zat nélkül senkit sem lehet megfosztani állampolgárságától.

Aki állampolgárságát a járásbiróság utján kapta, annak revízióját a járásbiróság, aki a törvényszéktől kapta, annak revízióját a törvényszék tartja meg.

Egyetlen benszülött zsidónak sem kell félnie, mert a törvény jogait nem sérti".

A CSELÉDRENDELET

Lapunk más helyén mi is foglalkozunk a munkaügyi inspektorátusok által kibocsájtott cseléd-rendelettel, mely szerint zsidó családok nem tarthatnak 40 éven aluli női szolgáló-személyzetet tekintve, hogy leánykereskedői üzérkedés gyanusáknak találattak az illetékes miniszterium részéről. A rendelet nemcsak a zsidóság körében keltett ellenérzést, hanem főként az érdekelt szolgálók és azok családjai között is, akiket a rendelet megfosztott volna kenyérüktől. A Magyar Párt szervezetei is állást foglaltak a zsidóság megvédésére ellen és közbejártak a hatóságoknál a rendelet hatálytalánítása érdekében. Természetesen a zsidóság hivatott szervezetei és tényezői is megtették a szükséges lépéseket, hogy felvilágosítást nyújtsanak a hatóságoknak a gyanúsítás alaptalanságáról. Lapzártakor bucuresi jelentés nyomán úgy értesülünk, hogy a kormány revízió alá vette a már kibocsájtott cseléd-rendeletet és azt azonnali hatállyal visszavonta. A jelentést abszolút autentikus magánforrásból kaptuk és mire lapunk elhagyja a sajtót, minden bizonnyal már meg is jelenik a rendelet visszavonásáról szóló hivatalos intézkedés. Mindenesetre ez alkalmas volna arra, hogy az érdekelt köröket megnyugtassa.

Itt említjük egyébként meg, hogy a rendelet nyomán az összes zsidók által lakott erdélyi városokban akció indult meg, hogy Beszarábia és Bukovina szegénysorsu zsidó családok leánygyermekait transzportokban Erdélybe hozzák, hogy betöltsék a keresztény szolgálóleányok helyeit. Az akció nagy örömet keltett a szegénysorsu zsidó leányok körében, akik így nyugodt kenyérhez és megélhetéshez juthatnának. Természetesen, ha a rendeletet hatályon kívül helyezik, úgy eszik ez a megoldás is.

BUCURESTIBEN TILOS A RITUALIS VÁGATÁS

A napokban országszerte az a hír terjedt el, amelyet egyébként a lapok is közöltek, hogy Bucurestiben betiltották a rituális vágást. Telefonon érdeklődtünk a hír valóságára felől a fővárosban, ahonnan előbb azt az információt kaptuk, hogy a hír nem felel meg a valóságnak. Lapzártakor azonban megerősítették Bucurestiből a hírt, hogy a vágatási tilalmat valóban elrendelték az illetékes hatóságok. Ez természetesen nyugtalanságot keltett.

Nem azért, mintha a zsidóság, ha kényeszerül rá, nem tudna lemondani a hus élvezetéről, amit az orvosok amúgy sem tartanak nagyon egészségesnek. De szerény véleményünk szerint sokkal többet árt ez az ország gazdasági életének, mint használna. Itt nem a morális részre gondolunk, ami szintén nem megvetendő tekintet, hanem gazdasági szempontból rendkívül ártalmas. Romániát nem lehet Németországhoz hasonlítani. A német birodalom importálja az élelmiszereket és a legtöbb élelmiszerért drága aranyat kell fizessen. Ha ott nem esznek a zsidók húst, a tilalmas vágatás miatt, akkor lehet gazdasági védelemről beszélni. De nálunk, ahol élelmiszer exportra vagyunk berendezve, természetesen nagyobb érdek az, hogy minél intenzívebb legyen a belföldi fogyasztás. Azt sem szabad elfelejteni ott, ahol ezzel a kérdéssel komolyan foglalkoznak, hogy ezzel nem a „nagy zsidót”, a vállalati vezetőt, vagy az okiráltságbeli „bulvár-zsidót” sújtják legjobban, hanem azt a szerény és visz-

szavonultan élő ortodox zsidót, akikkel eddig még gazdasági téren is a legkevesebb baja volt azoknak, akik a zsidósággal nem szimpatizálnak. A husevés eltöltése nagyobb kárt jelent az ország gazdasági életére, mint a zsidóságra. Mi elviseljük a husnélküliséget, de vajon a termelés és fogyasztás egyensúlya nem-e billen fel?

ZSIDÓ IPARENGEDÉLYEKET VONTAK BE BUKOVINABAN

Hir szerint Bukovinában és az ország más pontjain több zsidó iparostól megvonták az iparengedélyt. A bukovinai rabbitanács interveniált az iparuktól megfosztott zsidók érdekében.

TITULESCU NYILATKOZATAI A ZSIDÓ KÉRDÉSRŐL

Tharaud francia író egy interjút kért Titulescutól, az ország volt külügyminiszterétől, ami közfelfűnést keltett. Titulescu nyilatkozata egy széles látókörű politikai megnyilatkozása, amely olyan időben jött, amikor kétszeresen jól esik a zsidóságnak.

A nyilatkozatban többek között a következőket mondotta:

— Nem értek én semmit ebből a zsidók elleni haragvásból. Engem sok zsidó vett körül életemben és ezért csak gratulálhatok magamnak. Szolgálatkészek, intelligensek, tevékenyek. Azok, akiket én szolgálatomban felhasználtam, valamennyien hívek voltak hozzám minden körülmények között. Nem vagyok filoszemita. Borzadok a nagy zsidóktól, a bankároktól, a ravaszkodóktól, de csak könyörületet érzek a szegény zsidók, a gettó zsidói iránt, akik megtöltik városainkat és akik leírhatatlan nyomorban élnek.

Vannak olyan hangok is, amelyek azt mondják, hogy Titulescunak ez a nyilatkozata nem egészen így történt, hanem ezzel akarták „kompromittálni” a közvélemény előtt úgy beállítani, mintha ez a nagy államférfiu a zsidók „bérence” volna. Részünkről el kell fogadjuk a nyilatkozatot autentikus-

nak, mert nem állított mást, mint az igazságot és nincsen benne semmi olyan, amiből másra következtethetnénk, mint arra, hogy Titulescu fenkölt gondolkozásu, széles látókörű, európai horizontu államférfiu.

MADGEARU NYILATKOZATA A ZSIDÓKÉRDÉSRŐL

Az elmúlt napokban a nemzeti parasztpárt ilfov megyei tagozata ülést tartott, amelyen Virgil Madgearu volt pénzügyminiszter beszélt. A volt miniszter bírálta a kormányt és különösen a tervezett választási törvény megváltoztatását kritizálta. Ha a nemzeti kereszténypárt 9 százalékához hozzá is adjuk a vasgárda 16 százalékát, akkor is 25 százalék fejezi a nacionalista áramlatot. A többi 75 százalék, amit a nagy kormányzópartok kaptak, vajon nem képviselnek-e eszmeáramlatokat, amelyek a nemzetet föllalcoztatják? Ezek az áramlatok nemzetellenesek volnának? Ez nem így van. Az összes pártok egyformán nacionalisták. Az egyetlen lényeges különbség az, hogy egyesek antiszemita, mások pedig prorománok. A zsidókérdés létezésének elismerése még nem indokol antiszemita magatartást.

Beszéde további folyamán kritizálta az ellentéteket, amely a „beszivárgott” zsidók lélekszámáról szól. Az uralkodó kijelentette, hogy nincs szó a zsidók kiűzéséről. Ófésége azt is mondta, hogy „azokhoz a zsidókhoz, akik a háboru előtt Romániában éltek, nem fognak hozzányúlni”. Meg kell állapítani, hogy a Goča-kormány programja nem egyezik ezzel az elvvel.

Madgearu beszédét különféleképpen kommentálják. Egyes lapok úgy vélik, hogy a volt miniszter csak izgatja a közvéleményt azzal, hogy nem tartja elég erélyesnek a kormány intézkedéseit, ha az programjának betartását szorgalmazza és annak beváltására elkötelezte magát. Valóban olyan színezete van a dolognak, mintha a nemzeti parasztpárti vezér azt mondaná, hogy a kormány mutassa meg, hogy van ereje ahhoz, hogy keresztülvigye terveit. Ez pedig az ország kisebbségei szempontjából nem helyes, mert még jobban izgatja vele a kedélyeket.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség akciót indított az egységes romániai zsidó képviselőlet létrehozására

A romániai zsidóság egységes képviselőletének megteremtéséhez éppen úgy a Cionista Szervezetnek kell megtennie a kezdeményező lépéseket, mint ahogy a Cionista Szervezet volt az, amely a veszély óráiban a „Zentralvertretung der Juden in Deutschland”-ot megteremtette. Ehez viszont az első lépés, hogy Románia egyes tartományainak cionista szervezetei egységes irányítás alá kerüljenek és egységes központi szervet hozzanak létre.

Ennek az irányelvnek a leszögezése után, Reiter Károly elnök a tárgyalásokat beindította. Reiter elnök pontokba foglalta a Romániai Központi Cionista Tanács megalakulásának és működésének főbb irányelveit, melyeket azonnal továbbítottak az egyes tartományok vezetőségeinek. A Zs. N. Sz. elnöke Reiter Károly Bukarestbe utazott, hogy a Központi Cionista Tanács megalakításának módjaitól az ottani mértékadó cionista faktorokkal közvetlen tárgyalásokat folytasson és a megalakítás időpontját meghatározzák. Január 23-án Bukarestbe fogják hívni Bessarábia és Bukovina cionista szervezeteinek vezetőit.

A Központi Cionista Tanács megalakulása minden valószínűség szerint a közeli napokban várható. A tervezet értelmében a Központi Cionista Tanács a tartományok cionista vezetőségeinek két-két képviselőjéből fog állani, havonta egyszer fog ülésezni, míg a közbeeső periódusban tevékenységét egy központi iroda útján fogja kifejteni.

A Zsidó Nemzeti Szövetség az executive-hoz fordult és a jelenlegi helyzetre való tekintettel

rendkívüli certifikátok megszavazását kérte Erdély részére,

hogy a mind nagyobb számban jelentkező igényeket legalább részben kielégíthesse. Ugyszólván bizonyosra vehető, hogy az executive, amely annakidején a Németországból kiutasított nemnémet állampolgárságú zsidók részére a palesztinai bevándorlást lehetővé tette, honorálni fogja Erdély ilyen irányú kívánságait is és gyakorlati lehetőséget nyújthat majd Erdély és Románia zsidóságának.

A megoldásra váró kérdések súlyos felelősséget hárítanak a romániai zsidó közületek vezetőire és Erdély zsidósága meggyugvással fogadja a Zsidó Nemzeti Szövetség akciójáról szóló hivatást, mint annak bizonyosságát, hogy érdekeinek védelmét husz éves működésének irányelvéhez híven a zsidó közösséggel szemben való felelősségének tudatában vette kezébe.

— WÉZEL ALBERT FŐRABBI, A KÖZPONTI IRODAJELNÖK ÉS ULLMAN ISTVÁN IRODAI ALELNÖK UTJA BUCURESTIBEN. (Bucuresti.) Az erdélyi ortodox zsidóság hivatalos szervének, az orth. Központi Irodának elnöke Wézel Albert főrabbi, Ullman István, az oradeai hitközség elnökével a fővárosba utazott, ahol a zsidó vezető körökkel beható tárgyalásokat folytattak aktuális zsidó kérdésekről.

A számok a zsidó italmérésekről

A pénzügyminisztérium hivatalos jelentést adott ki. E jelentés szerint a minisztérium 39.450 italmérést tart nyilván. Ebből összesen 3150 van zsidó kézben Erdélyben, Bukovinában és Beszarábiában. Négyezer italmérési jog más kisebbségek kezében van, Erdélyben és Bánátban. Viszont Olténiában 8 és Munténiában 4 italmérés van kisebbségi kézben. Bucurestiben nincsen száz italmérés sem zsidó kézben.

Bevalljuk őszintén, hogy a zsidó köröket is meglepte ez a szám. Mi magunk is azt hittük, hogy sokkal több zsidó kocsmáros van. A romániai sajtó egyrésze évek óta azt írja, hogy 130.000 kocsmára van zsidókézen és a zsidóság terjeszti a részegítő italokat és ezzel tönkreteszi a parasztság életszínvonalát. Most kiderül, hogy összesen nincsen több mint nyolc százalék zsidó kezében. Ha tekintetbe vesszük, hogy rendkívül sok foglalkozási ágban már régen numerus nullus van, ha tekintetbe vesszük, hogy mi magunk is a kocsmárosságot egy par excellence zsidó foglalkozási ágnak tekintettük, a legnagyobb meglepetés ez a 3180-as szám. Ez a valóság tehát abból, amiről éveken át sok laphasábot teleírtak és a nem-zsidó kocsmáros hordójának tetejéről hirdettek.

Most nem akarjuk panaszkodni, hogy alkotmányos jogunk az, hogy zsidó existenciákat ne semmisítsenek meg, ha az semmi büntetendő deliktumot nem követett el, de ezek a számok beszédesen bizonyítják, hogy a zsidó nem méltó meg a falusi lakosságot, a zsidó nem azért él, hogy pálinkával megmérgezze a parasztságot, a zsidóság legfeljebb annyit tett, hogy a numerusok világában, számarányának megfelelő öt százalék helyett legfeljebb nyolc százalékban vett részt a „legzsidósabb” foglalkozási ágban, az italmérésben.

Ujból örvendhetünk. Örvendünk annak, hogy várakozásunk ellenére sokkal kevesebb a zsidó italmérők száma, mint gon-

Egy hűséges feleség

Amikor az orvos kinyitotta az ajtót és kiszólt, hogy jöhet a következő beteg, akkor az asszony elsőnek lépett be a rendelőbe és egyenesen rohant az orvos karjaiba. Utána belépett a férj is. Az orvos nagyot nézett és leültette egy mély fotóbjába az asszonyt, amely a betegek részére van fenntartva. Az asszony rögtön elkezdte:

— Oh, doktor ur, nem tudom, mit tegyek... eljöttem Önhöz, mert nem bírom tovább... A férjem folyton csak panaszkodik. Mindég valami ujjal. Nézze meg kérem a férjemet... ahogy Ön ránéz, ugye nem lát semmit?... De otthon kibírhatatlan. Már nem bírom tovább. Magamról már el is felejtkeztem... már nem is tudok panaszkodni. Lehet, hogy valami baja mégis van — bár biztos vagyok abban, hogy nincsen semmi baja. De hogy is mondják? Ha egy ember panaszkodik...

— Az igazat megoalva — ömlött tovább a hűséges feleségből a szó — az utóbbi héten többször elájult. Nagyon megijedtem. Olyan fehér volt, mint egy halott. Ugy megijedtem, hogy azóta sem tudok magamhoz térni. De magamról nem is beszéltem... Hiszen tudja doktor ur, mi egy asszony sorsa... tőrni és hallgatni. Az orvos ránézett a férjre, aki ott összetört szunyókált és megkérdezte tőle:

— Mi a baja? Mit fájlal?

A férj felriadt és ijedten kérde: — Nekem, nekem?...

— Pardon doktor ur, — szólt közbe az asszony — talán mégis én fogom elmondani, hogy mi a baja a férjemnek. Ő amúgy sem alkalmas arra, hogy mindent elmondjon. Ő csak nekem tud bajt csinálni... csak nekem tudja mondani, jaj elájulok... jaj meghalok. Oh, doktor ur!... nem is tudom elmondani, mennyi bajt okoz nekem! Tessék idefigyelni: Körülbelül két héttel ezelőtt hazajött este és én már feküdtem az ágyban, mert rosszul éreztem magam. Igaz, hogy nagyon sápadt volt, de azt gondoltam, hogy ez csak azért van, mert én érzem magam mostanában rosszul és nem vagyok egészen rendben. De tudja doktor ur, a férfiak olyan egoisták, hogy mindég csak magukra gondolnak. Most is úgy történt, hogy azt mondta, hogy ő nem egészséges. És nem akart enni. Ugy értettem, hogy valamit evett valahol és ezért nem akar enni. Még bosszankodtam is, hogy miért kell enni valahol házon kívül, talán nem izlik neki a házikoszt, amit én főzök neki?...

— De meggondoltam, nem szóltam egy szót sem, hiszen nem szeretek sokat beszélni. De mégis bosszantott, hogy nekem ilyen természetem van, hogy mindent lenyelek és magamba tartok. Ezért is van olyan gyenge szívem. Végül azt mondom neki, hogy adja ide azt az orvosát, amit az orvos nemrégiben nekem rendelt. Ezután adott tényleg

nekem egy csésze forró teát és utána borogatást a fejemre. Alig tudtam elaludni és azóta valóban nagyon gyengén alszom.

Az orvos rásegezte szigorú tekintetét a férjre és ezt mondotta az asszonynak:

— Valami szert felirok majd álmatlanság ellen. — Én is rosszul alszom — mondotta a férj nagyon halkán.

Az asszony gyorsan és izgatottan közbeszólt:

— Majd én mindent megmondom. Látja doktor ur, ahogy kinyitotta a számat, rögtön jelentkezik, hogy róla van szó. Így van az egész életben... a doktor ur jól látja, hogy ki beteg kettőnk közül?... Olyan bolond asszony vagyok, hogy én mindig csak a férjemre gondolok. Alighogy panaszkodik valamért, azonnal szaladok vele az orvoshoz. Dacára annak, hogy biztosan tudom, hogy nincsen semmi baja. Csak a biztonság kedvéért jövök vele. De így van az. Ahogy nyögni kezd, végem van. Rögtön kezd a baloldalam fájni, ugyanott, ahol legutóbb fájt, doktor ur... Ezért a baloldali fájásért is kellett jönnöm.

Az orvos megragadta az asszony kezét, elővette aranyóráját és kezdte vizsgálni a pulzusát. A férj köhécselt és így szólt:

— Doktor ur, nagyon rosszul érzem magam... Az asszony mérgesen ránézett és rákiáltott, hogy fogja be a száját, nem látja, hogy most őt vizsgálja az orvos?...

EGGER $2 \times 2 = 4$
HA NEM AKAROD, HOGY
KOPASZ LÉGY,
EGGER PETROLT VÉGY.

PETROL

doltuk. S felmerül azonnal a kérdés: Vajon ha a 130.000 zsidó italmérő a valóságban 3180-ra zsugorodik, ezeknek életlehetőségét nem fogják bántani? Vajon ezek a zsidó családok nem maradnak existenciá nélkül? Olyan aggodalmas kérdés ez, amelyre a közeljövőben választ kell kapjunk. Bevalljuk, aggodással tekintünk a revízió elé, de hiszünk és bizunk a belátásban, bizunk abban, hogy a számok kérelhetetlen ereje meggyőzi az illetékeseket és továbbra is dolgozhatnak azok a zsidók régi foglalkozásukban, akik aggodva tekintenek a jövő elé.

Egy eszéki borbélymester esete a zsidó helyőrségi parancsnokkal

A mai világban — bármily csodálatos — néha megtörténik, hogy nem hálás dolog antiszemitanak lenni. Vannak esetek, amikor egy kis zsidósítás rosszul válik be és még ennek is lehetnek kellemetlen következményei. Példa erre Eszéken, ebben a nagy jugoszláviai városban történt. Eszékre néhány hónappal ezelőtt idegen városból egy alezredes került, aki hamarosan népszerű lett, mert hiven ápolta a

hadserekek és polgárság közötti jóviszonyt. Többek között a legdivatosabb borbélymesterhez járt beretvátközni és haját nyíratni. Nem is volt semmi baj hosszú hónapokig, amíg egy szép napon a következő eset történt: Kora reggel bejött a helyőrségi parancsnok és maga a mester, Hoffmann ur lépett hozzá, aki borbélyszokáshoz híven, hosszabb beszélgetést folytatott az alezredessel.

Igy kezdte: — Olvasta alezredes ur a mai lapokat? Mit szól hozzá, a németek végre kiterjesztették uralmukat Kelet-Sziléziára is és a nürnbergi törvényeket ott is érvényesítik. Pont ideje volt — folytatta a „derék” Figaro. — Elég baj, hogy csak a németországi zsidóknak huzzák el a nótáját. Rákerülhetne a sor már az egész világon erre a bandára. Itt nálunk — már mint Jugoszláviában — is meg kellene kezdeni a mozgalmat. De itt lusták és közömbösek az emberek. De majd gondoskodni fogunk arról, hogy felébredjenek.

Az alezredes felállott, átnyújtotta bérletét a mesternek, amelyen még két ki nem lyukasztott szám volt. Az alezredes felkötötte kardját és a borbélymesterhez fordult:

— Bérletemen még két szám van. Ez nyolc dinár. Legyen szives ezt az összeget széjjelosztani a személyzet között, mint borravalót, mert én nem jövök többé.

— De kérem... alezredes ur, nem volt ta-

lán meglegedve... valami panasza van? — da-
dogta a kétségbeesett borbély.

— A viláért sem! Nagyon meg voltam
elégedve, csak hogy én is zsidó vagyok. Nem
akarom, hogy Ön naponta borotváljon olyan
embert, aki „abba a bandába” tartozik. Távo-
zott a helyőrségparancsnok és a borbélymester
kétségbeesetten látta, hogy eddig kitűnően
prosperáló üzlete hanyatlani kezd. Ami a leg-
érdekesebb, azt mondják, hogy a Figaro nem
is volt alapjában véve antiszemita. Csak „ked-
veskedni” akart magasrangú tiszt vendégének.
De megjárta, mert arra igazán nem gondolha-
tott, hogy Eszék, vagy ahogy most hívják Osi-
jek drávamenti város helyőrségparancsnoka —
egy zsidó legyen... „Szegény” Figaro.

Cselédek negyvenen alul

és felül

Nem tarthatunk háztartási alkalmazotta-
kat negyven éven alól. Indokolás, hogy mi zsi-
dók leánykereskedők vagyunk. Nagyon szo-
moru volna, ha fulmináns cikkben tiltakoz-
nánk eme inszINUÁCIÓ ellen. Nagyon higgadtan
és szordinósan csak annyit mondunk, hogy
nem vagyunk és nem is voltunk leánykereske-
dők. Illetőleg legyünk objektívek. Voltak már a
világon zsidó leánykereskedők. Dehát a ható-
ságok mindenkor ártalmatlanná tették őket,
aminthogy azzá is kell tenni őket, ha valaki
valóban leánykereskedéssel foglalkozik.
Sőt! Mi zsidók kell legyünk az elsők, akik a
legélesebb harcot hirdetünk minden leányke-
reskedelmi tendencia ellen, mert hiszen ez
igen aljas foglalkozás. De mégsem hinnék,
hogy olyan sok volna közöttünk, hogy a negy-
ven éven alóli személyzetet eltöltsék tőlünk.
Az pedig, hogy a zsidók milyen jó cselédtar-
tók, hogy milyen jó dolguk van a zsidó csalá-
doknál, arra példa az, hogy legtöbb esetben
írva hagyja el helyét a cselédleány.

Nagyobb csapás lett volna, ha azt rendel-

ték volna el, hogy minden zsidó három cselé-
det kell tartson. Mert hiszen a mai helyzetben
kevés zsidó háztartás bír el alig egyet is. De
ha így van, ha már el kell menjenek, lehet,
hogy erre is azt mondhatjuk: „ez is jóra ve-
zet”. Keresni kell a zsidó közönségnek kontak-
tust a máramarosi, bukovinai és beszarábiai
zsidósággal, hogy küldjék ide a zsidó leányo-
kat, fogadjuk őket családtagként, kisegítő-
ként, ahol a cselédtartásról nem tudnak lemond-
ni és így talán még nagy szolgálatot is te-
szünk sokezer kenyérvesztett zsidó családnak.
Hagyjuk a negyvenen aluliakat és az ezen ko-
ron felülieket, talán kiderül majd egykor az is,
hogy mennyire távol állunk mi a leánykeres-
kedelemtől és minden „fajgyalázástól” és re-
habilitálva leszünk. De nem cselédeink előtt,
mert azok tudják, hogy milyen távol áll től-
ünk ilyen tendencia, hanem a bennünket el-
télők előtt...

Farinacci karriert fog csinálni

A „Regime Fascista” olasz lapban cikket
írt Farinacci képviselő, aki a fascista nagyta-
nács tagja. Mit írt Farinacci? Megkezdett egy
olyan programot hirdetni, ami eddig teljesen
ismeretlen volt az olasz tömegek előtt. A zsi-
dók ellen kezdett kampányt. Azt írja, hogy a
zsidók csak számárányuk szerint tölthessenek
be tisztségeket kényes helyeken. Ez az arány-
szám — mert ezt is megmondja — egy az ezer-
hez. Indokolása szerint a zsidóknak szétágazó
kapcsolatai vannak, így többek között a Nép-
szövetséghez is és a közös fajiság a világ vala-
mennyi zsidója között kapcsolatot teremt —
ami nem lehet olasz fascista érdek.

Szálljunk szembe Farinaccival? Mondjuk
azt neki, hogy a negyvenmillió olaszország kö-
rében alig 50.000 kulturzsidó él, akik asszimi-
lálódtak, előkelő helyet foglalnak el az or-
szág gazdasági és kulturális életében és ezer-
szer bebizonyították, hogy nagyon jó olasz ha-
zafiak, sőt fascisták is. De Farinacci jól tud-

Az új Dr. LENGYEL

SZANATORIUM

Cluj-Kolozsvár, Str. Gojdu 3 A)

Románia legmodernebb gyógyintézete, nagy
parktól körülveve a város centrumában. Min-
den szobája terrasra nyílik, 500 m² tetőter-
rása van, ahol egész nap és az év bármelyik
szakában nap- és légfürdőt lehet venni. Mo-
dernül berendezett műtőterem és szülőszoba.
Minden szobában hideg és meleg folyóvíz.
Vízgyógyintézet. Belfürdő, amely krónikus
bélbántalmak, székrekedések, epe- és vesekö-
veknel kitűnő eredményeket ad. Electrothera-
pia: ultra rövidhullám és minden más villany-
kezelések. Modern Röntgen-berendezés. Labo-
ratóriumok. A tetőterasz mirigyes gyerekek
kezelésére igen alkalmas és Romániában pá-
ratlan. Fogyó- és hizókurák. Diétás konyha.
Fertőző betegeken kívül minden beteget fel-
vesz. Üdülő- és lábadozó betegeknek is igen
alkalmas. Mérsékelt díjazás.

Szabad orvos-választás. Az intézetnek rituális
konyhája is van.

ja, hogy nem kell okvetlenül a százperentes
igazság alapján állni, ha akciót akar a zsidó-
ság ellen. Csak meg kell ütni a nagydobot.
Holnap már pártja lesz és bár Mussolini ki-
mondottan zsidóbarát, de nem nyugszik a már-
ka és bizonyára még vele szemben is fel fog
harsanni „az ucca” vagy finomabban a „köz-
vélemény” és akkor „meg kell hajolni” a nyo-
más alatt — még Mussolininak is. Pedig őt
kemény fából faragták, de Farinacci tudja,
hogy mindenkinek van egy Achilles-sarka. Tal-
án a Duce-nak is. Ha azt fogja mondani,
„egy az ezerhez”, még ő is meghajol. Elvégre
zsidókról van szó...

Az araboknak várni kell

Mosleyre

Az „Adifaa” című arab ujság londoni tu-
dósítója beszélgetést folytatott Sir Oswald
Mosley-vel, aki tudvalevőleg az angol feke-
teingesek vezére. Mosley kijelentette, hogy
minden tekintetben támogatja az arabok kö-
vetelését és legyenek az arabok türelemmel,
mert 1942-ben ugyanis átveszi ő az uralmat és
akkor minden tekintetben támogatni fogja
az arabok aspirációit. A zsidó jogokat pedig
azonnal elkobozza Palesztinában. Az arab
ujság hozzáfüzi még, hogy addig legyenek
az arabok valóban türelemmel.

Ha az angol politikai élet mai helyzetét
vizsgáljuk, azt kell mondjuk, hogy Mosley
egy fantasztá, aki azt gondolja, hogy négy
év múlva a kormánypontra kerülhet. De az
élet olyan meglepetéseket tartogat, hogy
sem mire az égvilágon nem lehet azt mon-
dani, hogy nem és azt sem, hogy igen. Le-
hetséges, hogy Mosley nyilatkozatán az
egész angol közvélemény mosolyog ma, de
lehet, hogy holnap előretör és a világ ámu-
latára keresztülviszi akaratát.

Az bizonyos, hogy nem vagyunk elég
pesszimisták ahhoz, hogy kövessük a világ
eseményeit. Ma Mosley jóslata van műsoron.
Az arabok csak várjanak. Elvégre ma sem
olyan rossz a helyzetük. Hiszen az angol
kormány — valljuk be — fél tőlük. Ennek
bizonyítéka a Fehér Könyv is. Akárhogy is
szépítik a dolgot, tőlük fél és közben ve-
lünk azt tehet, amit jónak lát. A palesztinai
település sem áll rózsás jövő előtt — akár
Mosley-val, akár nélküle...

— Mindenki Benamy: „Európától Ázsiá-
ig” c. szenzációs könyvét olvassa. 2. kiadás.
EPOCHÁ.

Az Ön egészségének óre, a kellemesen illatosított

Senlaslo

(Szt. László)

fertőtlenítő toalett-szappan és az antiszeptikus
DENTONAL fogpaszta

üdült

fehérit

fertőtlenít

Csend lett. A férj behunyta szemét és szunyó-
kálni kezdett. Ekkor eszébe jutott félálomban az
utóbbi hetek, hónapok minden szenvedése. Amikor
rosszul lett, hogy elsötétült szeme előtt minden és
nagy ekkeseredést érzett az orrossal szemben. A
mellényzsebében megfogta azt az ezüstpénzt, amit
majd fizetni kell az orvosnak. Ordítani szeretett
volna hangosan és élesen, hogy ő nagyon beteg és
hogy az asszony gonosz és rossz, aki nem hiszi el,
hogy beteg. Azt akarta volna kiáltani, hogy neki a
felesége ellensége és hogy hamis és rosszindulatú az
asszony... Mindent csak ő akar és ő szerencsétlen
és elbeszített ember...

Nemsokára elgyengült és valami nagy szegény-
érzet fogta el. Ugy hallotta, mintha egy falon ke-
resztül beszélt volna felesége az orrossal. Csendesen
és suttogva. Talán most akar róla beszélni, talán
nem akarja őt megijeszteni, azért beszél vele olyan
halkan, hogy ő ne hallja. Megerdültette fülét, de újra
azt hallotta, hogy az asszony megint saját magáról
panaszodik. Nem tud járni a lépcsőkön, nincs ét-
vágya. Elbeszített ember vagyok... gondolta magá-
ban és fantáziálni kezdett félálomban.

Milyen jó is volna, ha elájulna még egyszer az
uccán és elbúnnék egy kórházba, fehér ágyba fe-
küdne, jószívű emberek állnák körül ágyát és el-
hínnék neki. Jaj, milyen jó volna levetkőzve fe-
küdni az ágyban.

— Vetkőzön le, majd meglátjuk — hallotta

egyszerre az orvos hangját. Felriadt, felállott a
székéről és mielőtt még megmozdult volna, már látta,
hogy az asszony ott ül levetkőzve a diványon.

Csüggedten esett vissza a fotelbe és tágult szem-
ekkel figyelte, hogy az orvos stetoskopja, az a kis
fekete cső, hogyan irányul feleségének meztelen
hátrára. Sokáig tartott a vizsgálat, egyszer mélyen
lélegzett, egyszer meg csendben, ahogy ez már szo-
kott lenni. Már nagyon unta a szegény beteg férj
az ülést. A felesége végre felvette ruháit és az or-
vos írni kezdett.

Írni kezdett orvosságokat bevéésre, kenésre és
fecskendezésre. Az asszony arca sugárzott a boldog-
ságtól. Az orvos ismét felvette barátságos arcát,
dörzsölgette kezét, rátette kezét az asszony vállára
és kijelentette, hogy minden rendben lesz. Bucsuz-
tak. Még az ajtónál beszéltek egy keveset, az orvos
ismételte, hogy miképpen kell az orvosságokat be-
venni, felkenni és fecskendezni. Az asszony pedig
mosolygva az orvos felé, azt mondotta: — Meg-
mondhatja doktor ur a férjemnek, hogy kiméljen
engem. Ahogy ő panaszkodni kezd, nagyon a szí-
vemre veszem és ez árt nekem. A férj úgy vigyor-
gott erre, mint egy eszelős, becsusztatta az orvos
kezebe a sulyos ezüstöket és mint egy veszett kakas
kukorékkolta az orvos felé: — Köszönöm, doktor ur!

Előtte gyors léptekkel elindult az asszony, ke-
zében a receptsomókkal...

Egy kor nagy zsidó reménysége
és keserű vége...

KI VOLT SABBATAI ZWI,

aki a reménytelen zsidóüldözések századában extázisba hozta
több világrész üldözött zsidóságát?...

— A „Népünk” eredeti történelmi riportja.

Ki volt Sabbatai Zwi? Sokan egyszerűen palcát törnek felette és kézlegyintéssel intézik el s azt mondják: álmissiás volt, aki a XVII. század zsidóságának nyugalmát felkavarta és életrendjét megzavarta. Holott nem olyan egyszerű kérdés ez és Sababtei Zwi megérdemli, hogy foglalkozzunk vele.

Kortársa volt Spinozának, akit a világ egyik legnagyobb bölcselőjének tekintenek még napjainkban is és ha a dogmatikus zsidó világ el is veti téziseit és rombolónak tartja, azért ő is, ha „destruktív” is, de korszakot nyit és olyan világot tár az emberiség elé, ahol a szellem óriásai vivják csatáikat az ész és értelem győzelméért. Új irányt adott Spinoza az emberi gondolkozásnak és újra bálványokat döntött, mint egykori őse: Ábrahám. Spinoza már kora gyermekkorától kezdve kitűnt éleselméjűségével. Módszeres tanulással jutott el oda, hogy a szkepticizmus lett alapvető gondolkozásmódjában. Felpette Ibn Ezrától a szabadgondolkodást és miszticizmusát, Maimonides módszerességét, amellyel a tudást és hitet össze akarta egyeztetni a filozófiával. A kabalisták műveit is tanulmányozta és mindezek forrtak lelkében. Kételyei voltak, amelyeket később rendszerbe foglalt és filozófiájának alaptézisévé vált. Amit az emberi ész és értelem logikus gondolkozásmódjából nem tudott megmagyarázni, azt elvetette. A legnagyobb tagadó szellemek egyike volt. Elvetette a hagyományt, megszegte a szombatot és a vallás egyéb tételes törvényeit és tanítványai körében igyekezett ezt a gondolkozásmódot elplántálni. Messzire vezetne, ha Spinoza életével, munkájával részletesen foglalkoznánk, de úgy hisszük, lesz még alkalom vele részletesen foglalkoznunk.

SABBATEI ZWI FELLEPÉSE

Mig nyugaton, az ottani zsidóság mentalitásának megfelelően Spinoza Baruch rombolta és döntötte az évezredek kapukat, addig keleten szintén fellépett egy tradícióromboló, aki azonban egészen más utat választott. Mintha a keleti zsidóság felfogásának, lelki habitusának megfelelő kortárs lett volna Sabbatai Zwi, aki ellenlábasa volt a nagy filozófusnak, de egyben egyetértettek: hogy a zsidóság üdvét más uton keressék, mint az eddigiek. Olyan „üdvöi”, amely nem a zsidó örök fennmaradást, hanem a zsidóság rombolását jelentette. Tekintettel arra, hogy nem az ész, hanem az érzelem volt fegyvere, sokkal több hitet szerzett magának, mint Spinoza és a zsidóság bálványképe volt hosszú időn keresztül. A keleti zsidóság keserves időket élt át akkoriban. Vigasztalan volt a helyzete. Lengyelországban Chmielnicky örjögő hordái rohanak városról-városra és gyilkolják halomra a zsidókat. De a Szentföldön sem volt valami rózsás a helyzet. Cefatban elnémult a héber, Tiberiásban szintén, csak Jeruzsálemben teng-leng egy zsidó kicsiny közösség. Csak szefárdok lakják, áskénázok nem lakhattak ott. Nem volt hely a világon, ahol nyugodtan álomra hajthatta fejét a zsidó. Nem volt sehol sem segítség, csak az Örökkévalóhoz tudtak fohászni és természetfeletti erőben biztak. Sok ilyen korszak volt a zsidó történelemben, de a XVII. században különösen ez volt a helyzet. Mintha lelkileg különösen nagy felbevőképessége lett volna a zsidóságnak arra, hogy befogadja a nyugati, vagy keleti tévtanokat. Hatalmas háttérrel kelene festeni ahhoz, hogy teljesen megértsük ezeket a korabeli titánokat, azonban most Sabbatai Zwi életét akarjuk felvázolni és a zsidó közönségnek meg kell ismerni ezt a történelmi alakot, akiről a zsidó uccákban naponta említést tesznek mint „Sabszezvi”-ről s ha hamis prófétáról tesznek említést, akkor mindenkor mint mintakép lebeg szem előtt Sabbatai Zwi alakja.

SZÜLETÉSE ÉS ÉLETUTJA

1626-ban született Smyrnában, mint szegény szülők gyermeke. Később szülei jómóduak lettek. Alig tizenöt éves volt, amikor már tanulmányozta a talmudikus és rabbinikus irodalmat. De foglalkozott a Zohárral és Lurja Izsák, valamint Chaim Vital írásaival. Ragaszkodtak hozzá, szerették, ezt azonban nem annyira nagy szellemének köszönhette, hanem külső megjelenésének, megnyerő lényének. Magas termetű volt, fekete szakállal, fekete hajfürtökkel és rendkívül kellemesen csengő hanggal, amely zeneként hatott az emberek lelkére. Szellemét zavarta élni fantáziája. Rajongott a fantasztikus dolgokért és amellett kereste a magányt. Már kora ifjúságában is került a társaságot és a játékot, sohasem foglalkozott azzal, akivel ifju társai. Az agg Josef Eskaza-tól tanult talmudot.

Amikor a kabbalát kezdte tanulmányozni, akkor sanyargatni kezdte testét, mert úgy vélte, hogy csak aszkézissal lehet közeljutni a kabbala titkaihoz. Az év minden napján megfürdött a tengerben és hívei azt mondták, hogy a sok tengeri fürdőtől valami csodálatos illatot kapott a teste. Érdekes, hogy serdülő korában sem mutatott semmiféle érdeklődést a női nem iránt, ami különösen keleten érthetetlen volt a többi ember előtt.

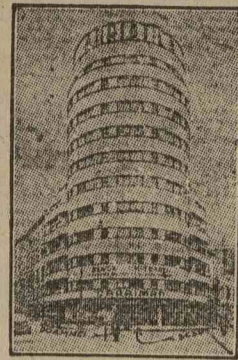
HOGYAN LETT SABBATAI ZWI KORÁNAK KORULRAJONGOTT BÁLVÁNYA S MIKÉNT INDULT EL CSODÁLATOS ÉLETUTJA?

A török zsidóság helyzete is nagyon szomorú volt akkor, különösen a palesztinai hűbéri tartomány szenvedett rendkívül sokat a pasák és más kormányzók kénye-kedvétől. Az ottani zsidók nem tudták, mitévők legyenek, végül amikor megtudták, hogy Egyiptomban, jobban mondvá Kairóban él egy igen gazdag befolyásos zsidó, névszerint Rafael Celebi, elhatározták, hogy küldöttséget menesztenek hozzá, hogy segítsen a zsidó elnyomáson. Celebi az egyiptomi várnok bérlője volt, gazdag és befolyásos. Amikor elhatározták, hogy elindul a küldöttség, felmerült a kérdés, ki menjen? Kialakult a vélemény, hogy legjobb lesz, ha Sabbatai Zwi fog elmenni. Annál is inkább menjen ő — volt az általános vélemény — mert hiszen ő alaposan ismeri a török és palesztinai zsidóság sanyaru helyzetét. Látta a zsidó nyomorúságot és azt a keserűt, amelyet az elnyomók okoznak.

KÉT EXALTÁLT LÉNY HÁZASSÁGA

Celebi gazdag kairói vámbérlő házában érdekes sorsfordulat történt Sabbatai Zwi életében. Megismerkedett egy Sára nevű nővel, aki egy lengyelországi pogrom elől menekült. De ennek előbbi életutja még sokfelé kanyarodott. Szüleit egy pogrom alkalmából elveszítette és ezután egy kolostorba került, ahol kereszténynek nevelték. Amikor azonban felnőtt, ráeszmélt zsidóságára és így került Kairóba. Amikor megismerte Sabbatai Zwit, elmondotta neki azt a mérhetetlen sok szenvedést, amelyben az európai zsidóknak van részük. Hosszu volt az út, amely a lengyel kolostortól, Livono olasz városra keresztül, Kairóig vezetett és valószínűleg exaltált lény lehetett, mert már régebben kijelentette, hogy csak ahhoz megy majd feleségül, aki a zsidóság Messiása lesz. Képzelték, hogy erre a nőre milyen hatással volt Sabbatai Zwi és viszont, ugyanarra, hogy nemsokára össze is házasodtak. De ez a házasság nem volt boldog. Sabbatai Zwi nem érdekelte a nő nem, különösen aszkétikus volt és már maga ez rendkívül sok hitet szerzett az álmissiásnak.

Erdélyiek figyelmébe!

Salamon Mór
volt brassói gyógyszerész

Bucureștiben

**Str. Doamnei és
Str. Academiei**
sarkán az

Adriatica
palotában

„Drogueria Caraiman”
név alatt gyógyszerdrogueriát nyitott.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességeket, valamint az összes illatszereket és kosmetikai cikkeket. Nagy választék Houbigant Caron, Chanel, Michel, Guerlain, Potaru, Golle stb. gyártmányokban. Telefonszám: 54500.

1665 decemberében, chanuka napja volt, amikor meghirdették Sabbatai Zwi, az új messiás eljövételét. Amint már megírtuk, rendkívül szuggesztív egyéniség volt. Rendkívül megnyerő külseje, hangja, muzikalitása, rajongása annyira lenyűgöző volt, hogy nem csupán a tömegekre volt fascináló hatással, hanem korának nagyjait is teljesen meggyőzte. Így a lengyelországi zsidóság akkori legnagyobb rabbinikus tekintélye, a „Tiré Zohov” szerzője elküldötte fiát és mostohafiát, hogy személyesen győződjenek meg Sabbatai Zwi egyéniségéről és hatásáról. A látogatókat szintén hatása alá kerítette az álmissiás, ugyanarra, hogy a „Tiré Zohov” levelet kapott, amelyben Sabbatai Zwi biztosította, hogy megbosszulja a huligánoktól lemészárolt gyermekeit.

TÖMEGHISZTÉRIA

Általában bámulatos az a hatás, amelyet Sabbatai Zwi kiváltott. A tömegre, mint valami ragály terjedt a hit, hogy eljött a Messiás, aki újra elvezeti a zsidóságot régi földjére, Palesztinába. Bőjtöltek, sanyargatták magukat, imádkoztak és tisztálkodtak napjában többször is, hogy amikorra eljön a hívó szó, ne legyenek készüellelenek. Külön imákat készítettek a rajongók és nyomtatásban is kiadták Manulában és Amsterdamban. A zsidók nem mentek munkájuk után, vagyonukat és kerestüket osztogatni kezdték, sokan egész héten böjtöltek, szombatig, hogy lelkileg és testileg felkészüljenek a nagy napokra.

Jellemző arra a tömeghisztériára, amelyet ez előidézett, hogy rendkívül sok keresztény hívője is akadt Sabbatai Zwi-nek. De nemcsak az alsóbb néposztály körében, hanem például egy osztrák követ: Gatiel Déleli, meg John Ricco angol követ. Delacroix francia megbízott is hívei közé jelentkezett. Sőt, mi több, Oldenburg, Spinoza barátja is szimpátiával nyilatkozott, sőt Spinoza is említette egyik irásában, hogy el kell rövidesen jönni az időnek, amikor a zsidók visszajutnak Palesztinába. A Vatikánt és sok európai embert is gondolkozóba ejtett az extázis, amelybe a zsidó és sokhelyen a nemzsidó tömegek jutottak. Soha a zsidóság léte óta egy ilyen tömegpszichózis nem kerítette hatalmába a zsidó tömegeket, mint a Sabbatai Zwi mozgalma, amely rányomta bélyegét a XVII. század zsidóságára.

EGY HÁBORU, AMELY HASZNÁLT SABBATAI ZWI NEK

Ibrahim török szultán trónraléptével háború keletkezett Velence és Törökország között. Ekkor a kereskedelem megszakadt keleten, mire több európai, különösen holland és angol kereskedő áttette székhelyét, illetőleg kereskedelmi irodáját Szmírnába. Az eddig kis jelentőségű város ezáltal nagy tekintélyre tett szert. A szmírnai zsidók, akik azelőtt nagy szegénységben éltek, kihasználták a kedvező helyzetet és nagy vagyont szereztek. Mordecháj Zwi, Sabbatai Zwi apja ügynöke lett egy nagy an-

gol cégnek és nagy tekintélyre tett szert a kereskedő világban. Jólétét, a boldogságtól elvakított apa, fiának kabbalisztikus tudományokban való jártaságának tudta be. A józanok látták az elfogultságot, de a rajongók közül mindég több és több hirtve lett.

AZ 1666-İK ESZTENDŐ

Ezt az 1666-ik esztendőt a rajongók messiási évrnek hirdették, amelyben a zsidók visszatérnek boldogan Jeruzsálembe. Ezt az angol kereskedő házban hallotta Sabbatai Zwi apja és boldogan újságot a fiának, aki a Lurja-féle kabbalától megzavarván, mindjárt kész valóságnak vette és felmerült benne a gondolat, hogy nem-e ő volna hivatott arra, hogy ennek a messiási kornak előidézője legyen? Hiszen olyan fiatalon hatolt bele a kabbala titkaiba, mint még senki előtte.

A Lurja-féle miszticizmus annyira elkábitotta a szmirnai ifjút, hogy hitt abban, hogy ő képes megváltani a zsidóságot. Hogy miként támadt benne rajongó lelkében ez az érthetetlen érzés, ez örök

rejtély marad. Nem az első volt, aki meg akarta váltani a zsidóságot.

Fellépése látszólag semmitmondó volt, de a beavatottak előtt sokat jelentő módon történt. Sabbatai Zwi kiejtette a négybetűs Teremtő nevét (Tetragrammaton), amit a hagyomány a legszigorubban tiltott. Azt hitték, hogy az anatóma elég lesz, hogy elcsitítsák Sabbatai Zwit, ám ennek következtében nagy surlódások támadtak a községben. Végül kiűzték tanítványával együtt Smirnából. De csak külsőleg volt elfojtva a messiási rajongás. Általában az volt a vélemény, hogy ezzel a messiási megváltással helyre áll az erkölcsi világrend és a zsidóság egysége. Már maga az, hogy Sabbatai Zwi megengedte magának, hogy az Úr nevét kiejtse, már annak jele, hogy ezzel kezdődik a „kegyelem” ideje.

Amikor anatómával sujtották és Smirnából kiűzték, akkor úgy hitték, hogy vége az egész mozgalomnak, de csak külsőleg volt elfojtva ez, a hamu alatt még parázslott a tűz, amely néhány év múlva lobogó lánggal újra feltört. Erről legközelebb!...

Hogyan vált nevetségessé

egy zágrábi antiszemita lap

Strauss Richard, mint zsidó elektrotechnikus, Beethoven X. szimfóniája, Furtwängler, mint operanekes egy jugoszláv lap cikkében
Hogyan ugrt be a „Balkán”-t egy jókedvű ujságot olvasó

A zágrábi közönség már hetek óta azon a rendkívül szellemes és jellemző beugratási ügyön mulat, melynek áldozata a Zágrábban megjelenő „Balkan” című lap.

A horogkeresztes elveket valló és terjesztő ujsághoz pár hét előtt levél érkezett Párisból, melyben a levél írója elpanaszolja, hogy nem tudja tovább tétlenül nézni a zágrábi rádió elzsidósodását. Elpanaszolja a levélíró, hogy az 1937. év folyamán annyi zsidó művész került a mikrofon elé és oly sok külföldi zsidó szerző művét ismertették, hogy hovatovább nem fog hely és idő jutni keresztény és jugoszláv művészek és művek számára. A továbbiakban dátumszerűen foglalja össze a levél írója a zágrábi rádióban szerepelt zsidó művészeket:

Január 18-án a zsidó E. E. Kisch játszotta Beethoven egy hegedűversenyét. Február 2-án Chaim Laub Strauss (másnéven Richard) Beethoven X. szimfóniáját dirigálta. — Strauss zsidó főfoglalkozásában villanyszerelő és ő szállította a wieni opera híres Elektra csillárját. — Április 1-én Sára Sate zsidónő Csajkovszky cis-dur trióját játszotta. Április 29-én Mendelssohn vezényelte zenekarát, melynek Németországban nem szabad működnie. Május 17-én Knappertbusch és Furtwängler nevű zsidó énekesek énekeltek. Május 30-án a zsidó Pfitzner „Palesztrina” című operettjének harmadik felvonását adták elő. Julius 3-án Anton Rubinstein zsidó dalokat énekelt, melynek szerzője Schlesinger-Skrjabin orosz komponista. Augusztus 9-én Zelma Kurz zsidónő szerepelt. Szeptember 6-án Fritz Grünbaum és Karl Farkas zsidók (utóbbi magyar) játszották négykezesben Chopin „Pastorale” szimfóniáját és szeptember 28-án Wilhelm Busch bécsi zsidó csodagyerek szavalt bibliai fordításokat.

A „Balkan” ezt a levelet szóról-szóra leközölte. Természetesen — mint már említettük — a cikk óriási feltűnést és közderültséget keltett. A zágrábiak, de az egész országban az olvasók mindenütt egymás kezéből kapkodták ki a lapot, melynek példányai ugyszólván percek alatt utolsó szálig elfogytak. A szerkesztő nagy meglepetéssel látta a lap hirtelen támadt népszerűségét, melyet nem tudott mire magyarázni. Honnan is tudta volna a horogkeresztes Krsta Cicvaric, hogy a legviccesebb félrevezetésnek esett áldozatul, bár a legfiatalabb ujságíró-gyakornoknak is tisztában illett volna lenni azzal, hogy például E. E. Kisch világ-

hírű utazó-riporter és nem hegedűművész, hogy Beethoven X-ik szimfóniája nem létezik, hogy Strauss sohasem volt Chaim Laub és az Electra nem csillár, hanem opera. Amint azt sem tudta, hogy Sarasate férfi, nem zsidó, híres hegedűművész és zeneszerző, régen meghalt és egy személy nem játszhat triót. De Mendelssohn sem dirigálhat a zágrábi rádió előtt, mert régen meghalt, amint hogy régen meghalt Wilhelm Busch is, de amíg élt, nem volt szavalóművész, vagy csodagyerek, hanem rajzoló és költő, ezenfelül nem osztrák, hanem német. Pfitzner „Palesztrina”-ja opera volt és nem operett, Knappertbusch és Furtwängler sem zsidók, sem énekesek, hanem karmesterek és a mai német rezsim büszkeségei, Grünbaum és Farkas bécsi humoristák és színműírók és nem zongoraművészek, arról nem is szólva, hogy a „Pastorale”-t Beethoven írta és nem Chopin. Skrjabin soha nem hívták Schlesingernek, végül Zelma Kurz valóban énekesnő volt, de szintén már évekkal ezelőtt meghalt, amint hogy több mint 40 éve halott Rubinstein is, aki zongoraművész volt és nem énekes. Mind ezt az antiszemita szerkesztő nem tudta. Ilyen komoly és megbízható ez a zsurnalisztika.

— **Hirdetmény.** Ezennel közhírré teszszük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clujon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügyeletünk alatt áll és így kasrusz szempontból teljesen megbízható. A clujai aut. Orth. Izz. Hitközség rabbinátusa és kasrusz-bizottsága

A mexikói zsidóság helyzete

A párisi zsidó kivándorlási iroda beszámolót közöl Mexikónak, Közép-Amerika legnagyobb államának zsidó vonatkozásairól. Hivatalos népszámlálási adatok szerint csak 9000 zsidó lakosa van az országnak, de valójában mintegy 20.000, mert sokan születési helyük szerint vallják be magukat. Főleg iparosok és kereskedők a zsidók, a kevés orvos, fogorvos és patikus a benszülöttek közül kerül ki, akik a zsidóságon belül arisztokráciát alkotnak. A bevándorlás Lengyelországból, Oroszországból és a balti államokból történik, főleg mióta Észak-Amerikában nehézségeket gördítenek a bevándorlás elé.

Van a mexikói zsidóságnak egy igen érdekes rétege, ezek a marannosok, áttért spanyol zsidók utódai, akik zsidóknak vallják magukat. Okmányszerű beigazolást nyert, hogy Mexikóban a XVIII. század óta élnek a marannosok utódai. Az állami levéltár adatai és az inkvizíció aktái érdekes adatokat szolgáltatnak erre vonatkozólag. A mexikói zsidók hivatalosan elismert szervezete a zsidó kereskedelmi és iparkamara. Főleg a fővárosban, Mexikó Cityben és az ország legnagyobb városában, Guadalajarában élnek zsidók. Utóbbi város a Sierra Madre hegységben fekszik. Érdekes, hogy a zsidók fenntarthatnak külön iskolát, de az állam vallásellenessége folytán, hittant a zsidó iskolában nem taníthatnak. Antiszemizmus sem hiányzik Mexikóban és főleg az indián lakosság idegenkedik a zsidóktól, de mindenképp, aki idegen. A kiskereskedők és házalók ellen animozitással viseltetnek. Van antiszemita sajtó is, sőt parlamenti antiszemizmus is. A mexikói kormány nem antiszemita és megvédi a zsidókat. Az indián őslakosság politikai befolyása napról napra emelkedik és a nacionalizmus elsősorban a zsidósággal szemben érvényesül.

— Egy diplomata, aki nem vett részt a nürnbergi pártnapon. (New-York) — Edward Dodd, az Egyesült Államok németországi nagykövete, az elmúlt év őszén tartott nürnbergi pártnapon nem vett részt, ő volt az egyetlen diplomata, aki ezt megtagadta. Ezért le kellett mondjon nagyköveti állásáról és most, hogy visszatért New-Yorkba, nyilatkozott a lapoknak és kijelentette, hogy ő mint az Egyesült Államok követe és mint a chicagói egyetem volt történelmi professzora, nem vehet részt olyan gyűlésen, ahol a fajgyűlöletet hirdetik. Dodd megjegyezte még azt is, hogy számos német személyiség nem is vette rossz néven tőle, hogy megtagadta a nürnbergi pártnapon való részvételt.

— Az Ardeali zsidóság legkedveltebb találkozóhelye Braşovban Goldstein orth. kóser étterme, Braşov, Str. Voevod Mihai 20. I. emelet.

A Masz Kahisztadrut

az erdélyi cionizmus próbaköve

Az akció sikere **biztosítja** a Zsidó Nemzeti Szövetség szervezeti, kulturális és szociális hivatásának betöltését és **lehetővé teszi** az erdélyi zsidó ifjuság átrétegesítésének megoldását.

A döntő fordulat előestélyén a 12-ik órában a Zsidó Nemzeti Szövetség Erdély zsidóságához fordul és kezébe teszi le az erdélyi zsidóság és erdélyi cionizmus sorsát. A Zs. N. Sz.-t a

Masz Kahisztadrut

teheti képessé történelmi feladatainak betöltésére.

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, **Andrássy-ut 43. szám.** Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrássy-ut 43)
Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. **STRASSER IGNATZNÉ**
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

— **AZ N. Z. O. konferenciája Prágában.** A Jabotinsky vezetésével oly eredményes munkát kifejtő Uj Cionista Szervezet január 31-én tartja Prágában világkonferenciáját, amely iránt világszerte igen nagy érdeklődés mutatkozik. Jabotinsky a konvent delegátusaihoz emelkedett hangú felhívást írt, melyet az Uj Cionista Szervezet lapjaiban közölnek. Egyidejűleg a konferencia irodája közli, hogy költségmentes vizumot adnak ki a csehszlovákiai konzulátusok, a vasutvonalakon pedig 33 százalékos kedvezményt. Nagyobb csoportok a Cedok utazási iroda útján 50 százalékot is kaphatnak. Egy-egy ülésre a belépési jegy 6 csehszlovákia, ülőhelyek drágábbak (10, 15, 25, 50 és 100 csehszlovákia). A delegátusok az összes anyagot 60 csehszlovákiaért kapják. A megnyitó ülést hangosfilmre veszik a „Lucerna” teremben, ahol ülésezni fognak és három nyelven fogják szinkronizálni és az egész világon vetíteni. Jabotinsky referátumán kívül beszélni fognak dr S. Klinger, E. Ben Horin, dr B. Atzkin, dr A. Altman, dr Wolfgang v. Weisl. Első nap referátumok, a többi napokon a debatta és a bizottsági jelentések. A megnyitó január 31-én este 8 órakor lesz a Lucerna-teremben.

— **Eljegyzés.** Ullmann Böskét (Crasna) eljegyezte Grosz Sándor (Oradea), az Agudasz Jiszroel ifjusági és a Zsidó Párt elnökségi tagja.

— **A legujabb német propaganda.** (Budapest). A nemzeti szocialista Németország minden eszközt megragad arra, hogy propagandát csináljon a maga eszméinek és szétosztassa azokat a híreket, amelyek a gazdasági élet nehézségeiről elterjedtek. Érdekes dokumentuma ennek az a levél, amelyet dr Vidor Pál rabbi egyik híve kapott olyan embertől, akit személyesen nem is ismer. Valamikor bélyegeket cseréltek, most pedig propaganda izüen feldicséri az ottani állapotokat.

— **Lemondott a lebergi egyetem rektora.** (Varsó). Kulczinsky professzor, aki rektor volt, lemondott, amelyet az egyetemi szenátus el is fogadott. A lemondás annak következménye, hogy az excessusok tovább tartottak és a gettópadokat is be akarták vezetni. A rektor nem akart ennek eleget tenni. Kulczinsky rektor utóda, amikor átvette hivatalát, első rendelkezése volt, hogy a zsidók külön üljenek a hallgatók részére fenntartott hely baloldali részén. Vilnai jelentések szerint az ottani újságíró szervezetek kizárták a zsidó újságírókat.

— **Hajók, amelyek palesztinai zászlók alatt járnak a tengereket.** New-Yorkból jelentik: Nagy hajózási vállalat alakult, amelyet azzal a céllal alapítottak, hogy az Egyesült Államok és a Levante között fenntartsák a forgalmat. A vállalat négy hajót szerzett be, amelyek kanadai zászlók alatt járnak. Ugyanekkor testvérvállalat is alakult Haifában, amely Európa és a Levante között fog közlekedni. Ennek is négy nagy hajója lesz, de kisebb tonnataralommal. Ezek palesztinai zászlók alatt fognak közlekedni. A vállalat úgy teher, mint személyforgalmat is fog bonyolítani.

— **A Zsidó Világkongresszus beadványa a Népszövetséghez.** (Genf). A zsidó világkongresszus Genfben székelő bizottsága kérelmet nyújtott be a Népszövetség titkárságához, amelyben a romániai zsidók jogi helyzetének tisztázását kérik és ugyanakkor indítványozzák, hogy a Népszövetség titkársága sürgősségi alapon vizsgálja felül a kérelmet és juttassa el azt a legközelebbi népszövetségi tanácsülés elé. Ha Avenol népszövetségi főtitkár helyt ad a sürgősségi kérésnek, úgy a népszövetségi tanács elnökének vezetésével háromtagú bizottság fogja letárgyalni az ügyet és a jelentést a legközelebbi népszövetségi tanácsülés elé terjesztik.

— **ÓVAS.** Meir Günsberg, storojinefi iorabbi arra kér bennünket, hogy a kásrusz érdekében közöljük a közönséggel, miszerint a vallási felügyelet alatt levő Grig és Cico pótkávé-gyártmányok vallási jelzésében újítást vezettek be. Minden kóser előállítás doboz és csomag hehser-szalaggal és pecséttel van ellátva. Ezuton hívja fel tehát a zsidó fogyasztók figyelmét, hogy a pótkávé kérésénél mindenkoron hangsúlyozza ki a kóser-ságot s vigyázzon, hogy a fentemlített hehser-szalaggal és pecséttel el legyen látva, mert csakis azok tekintendők kósernek.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucurestiben

KATZ orth. restaurant
Bucuresti, str. Carol 32. I. emelet

— **Kisebbségként ismerné el a palesztinai arab kormány a zsidóságot.** Arab politikai körökben olyan tervről beszélnek, amely az egységes nagy arab királyság megvalósítását célozza. Megvalósulása esetén kétféle zsidó palesztinai bevándorlást tennék lehetővé. Nauri pasa, Irak volt külügyminisztere közelebről az angol kormány elé terjeszti a tervet és ebből a célból már el is indult Bagdadból Londonba. A terv szerint Palesztina, Transzjordánia és Irak az arab királysághoz tartoznának, amelynek trónjára az iraki Ghazi királyt ültetnék. Az önálló arab állam magában foglalná azt a területet is, amelyet az angol felosztási terv a zsidó államnak szánt. Nuri pasa legutóbb tett nyilatkozatában kijelentette, hogy az arab királyság megvalósulása esetén a zsidóságot nemzeti kisebbségnek tekintenek és teljes kisebbségi jogokat biztosítanak számukra. Ugyancsak biztosítaná azt is, hogy megfelelő számarány alapján közel kétféle zsidó vándorolhasson be Palesztinába. Nem lehet kétséges, hogy zsidó részről visszautasítják ezt a javaslatot és Londonban sem remélhet sikert Nuri pasa kezdeményezése.

— **Közel 80.000 zsidó lakik Jeruzsálemben.** A jeruzsálemi hitközség statisztikai kimutatása szerint a főváros zsidó lakosságának lélekszáma 78.700. Jeruzsálemben tudvalevően többséget alkot a zsidó lakosság. x **BUCURESTIBEN** ha jól és olesón akar étkezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját, Calea Rahovei 24 sz. alatt (Tribunal mellett).

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat új helyiségünkben Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel- és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítások. — Allandó tanfolyam

„ORIENT”

Schulhof Emilné, Oradea, Strada Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— **A Weizmann—Ormsby Gore titkos levelezés nyilvánosságra hozataláért a cionista becsületbiróság Meir Grossmann két évre megfosztotta hivatalaitól.** (Jeruzsálem). A cionista becsületbiróság eljárást indított Meir Grossmann, a zsidó állampárt elnöke ellen, amiért a zürichi cionista kongresszus folyamán nyilvánosságra hozta egy titkos levélváltásnak a tartalmát Weizmann Chaim, a cionista szervezet elnöke és Ormsby Gore angol gyarmatügyi miniszter között. A becsületbiróság most hozott ítéletet a rég húzódo ügyben. Az ítélet M. Grossmann 2 évre megfosztja a cionista szervezetben betöltött összes méltóságaitól és tisztségeitől. Az ítélet indokolásában a becsületbiróság hangsúlyozza, hogy a szóbanforgó titkos dokumentumnak a nyilvánosságra hozása súlyos kárt okozott a cionista ügynek. Grossmann elnöke a cionista Action Comitének és tagja a Jewish Agency adminisztratív komitéjának. A zsidó állampárt központi bizottsága az ítélet elleni tiltakozása jeléül elhatározta, hogy nem vesz részt az Actions Comité politikai tanácsának ülésein.

— **Halálozás.** Carmeiu községben folvó hó 7-én hosszas szenvedés után elhunyt Illés József 84 éves korában. A megboldogultat sztatlan részvét kísérette utolsó útjára. Illés József 45 évig volt a hitközség vezető tagja és áldozatkészsége az egész környék megbecsülését, felekezetre és nemzetiségre való tekintet nélkül, kivivta számára. Temetésén Salamon Mór ineuikántor mondott szivbemarkoló beszédet.

— **Az arabok is cáfolják a zsidókkal való tárgyalások hírét.** (Jeruzsálem). A felosztott legfelsőbb arab tanács külföldön tartózkodó tagjai nyilatkozatot tettek közé, melyben cáfolják azokat a híreket, hogy Palesztinán kívül tárgyalások indultak volna meg az arabok és a zsidók között. A nyilatkozatban hangsúlyozzák, hogy az arab tanács már annakidején kijelentette, hogy az arabok hajlandók tárgyalásokat kezdeni az angol kormánnyal annak az emlékiratnak az alapján, amelyet 1937 júliusában a Népszövetség mandátumbizottsága és az angol gyarmatügyi minisztérium elé terjesztettek.

— **A palesztinai kormány bevételei és tartalékai.** (Jeruzsálem.) — 1937 október havában a kormány bevételei 412.714 fontra rugtak, a kiadások 466.050 volt. Október 31-én az állami tartalékok 4.873.788 fontot tettek ki.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCURESTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha!

Otto Warburg halála

A világszerte nagy tekintélynek örvendő és sok kiváló zsidó-vezért adó Warburg családnak újból kidőlt egy oszlopa. Meghalt Berlinben Ottó Warburg, a híres botanikus, egyetemi tanár, aki a cionista közéletben igen fontos és előkelő szerepet játszott. Szép és beteljesedett élet után jött el a vég, 79 éves korában és ha a zsidóság mai helyzetét szomorúnak is láthatta, egy tekintetben nyugodtan hajthatta örök álmra szemét a nagy férfit: *népével szemben megtette kötelességét.*

A WARBURG CSALÁD EREDETE

A Warburg család közismert Németországban és az Egyesült Államokban. A családi tradíciók szerint Bolognából került ki ősiük, aki a westfáliai Warburg-ba került a XVII. században. Warburgból Altonába kerültek és a Warburg nevet Lévi József vette fel, aki 1667-ben halt meg Altonában. Ezután kettévált a család. Az egyik ág ősapja Samuel Mózes Warburg volt, aki 1759-ben halt meg, akinek fia Mózes alapította meg a kopenhágai családi ágat, amely később a Delbanco nevet vette fel. Ennek egyik unokája Simon Eliás később Göteborgba költözött és ő volt az első svédországi zsidó hitközség megalapítója. Az ő fiai voltak az első zsidók, akik svéd állami szolgálatban voltak.

OTTO WARBURG ÉLETE

A német ágból származott Felix M. Warburg, aki szintén rendkívüli szerepet játszott a világ zsidóságának történetében. Ő is mint a most elhunyt Otto, a német ágból eredtek.

Otto Warburg Herzl Tivadar kortársa volt és együtt indultak el azon az uton, amelyet ma már kezd értékelni a zsidó történelmi oknyomozás, de az idők távlatában még nagyobb fog nőni alakjuk. Ez a Warburg volt az, aki Herzl és Wolfsohn Dávid után harmadik elnöke lett a Cionista Világszervezetnek. *Botanikus volt, figyelte a növények és az Örökkévaló legszebb és legillatosabb teremtményeinek életét s valószínűleg rádöbent arra, hogy van a fűszálnál is taposottabb és az utszéli kőrónál is védtelenebb teremtménye az Uristennek: és ez a zsidóság.* Akkor döbent erre, amikor még nem voltak ilyen szomorú viszonyok és ezért állott a zsidó reneszansz mozgalom élére.

A Warburg család német ágának főfőszékében született, Hamburgban 1859-ben, 1885 és 89 között beutazta Dél- és Kelet Ázsiát, 1891-ben a berlini egyetem docense, 1892-ben pedig ugyanennek az egyetemnek professzora lett. Ugyancsak tanára volt a berlini keleti szeminariumnak is. Legfontosabb művei közül kiemelendő, amit a kaucsukültetvényekről írt, amely 1900-ban jelent meg.

Ugyancsak ebben a századfordulót jelentő évben kezdett a zsidókérdéssel is foglalkozni. Egy csoport romániai zsidónak Kisásziába való letelepítésében veit részt és ugyanekkor kezdett foglalkozni a palesztinai zsidó telepítés gondolatával is. 1905-ban jelent meg először cionista kongresszuson és S. Soskinnal és Franz Oppenheimerrel együtt alakították meg a Palesztina-bizottságot. Velük együtt szerkesztette 1904 és 1906 között az Altneuland c. folyóiratot. 1904-ben létesítették az olajfa-adományokat, 1905-ben a Bezalet. Része volt a palesztinai ültetvényesek társulatának létesítésénél, meg a Palestine Development Companyt, 1910-ben a palesztinai ingatlan társaságot és 1911-ben az atliti mezőgazdasági kísérleti állomást. 1905-től kezdve benne volt a cionista szervezet szűkebb vezetőségében és 1908-ban ő kezdeményezte a jaffai Palesztina hivatal felállítását.

Warburg a praktikus cionisták közé tartozott, ellentétben sok nyugateurópai cionistával, akik a politikai cionizmust tartották fontosnak. 1911-ben a tizedik cionista világkongresszuson Wolfsohn utódként, a Cionista Világ-

szervezet elnöke lett. Ettől kezdve egészen 1920-ig töltötte be ezt a méltóságot, tehát a világháború folyamán végig ő volt az elnök. Ekkor következett be a nagy fordulat a Balfour deklarációval. 1920-ban, amikor Londonba tették át a világszervezet központját, lemondott az elnökségről. De nem a cionizusról.

HÁBORU UTÁNI TEVÉKENYSÉGE

Warburg ezután Palesztinába költözött és ekkor vette át a telavivi mezőgazdasági kísérleti állomás vezetését, valamint a héber egyetem Institut of Natural History of Palestine nevű intézetének vezetését. 1927-ben az ő kez-

deményezésére alakult meg a Palestine Banana Corporation és 1929-ben a Palestine Grapefruit Orange Company.

Élete utolsó éveit Berlinben töltötte, ahol odaadó érdeklődéssel támogatta a cionista szervezet munkásságát. Nem politikus volt, hanem tudós ember, aki nagy gyakorlati érzékével több mint három évtizeden át állott az elsők között és sok jelentős alkotás kezdeményezése fűződik nevéhez. Fölötte állott a kicsinyes harcoknak és mindig az a nagy autoritás maradt, akire minden egyes cionista csak felnézhetett. Kiváló tudós volt, aki soha nem tudott a napi barátkozások és ellentétek hínárjába elveszni, aki csendben, de annál eredményesebben alkotott. Emlékét az eljövendő zsidó generációk is maradéktalan becsülésben fogják tartani és örökké értékelni fogják azt a nagy munkát, amelyet a zsidóság érdekében oly maradandóan kifejtett.

Tűzharc az arab felkelőkkel

Ujabb terrorcselekmények Palesztinában

Az utóbbi napokban újabb terrorcselekmények történtek az ország egyes pontjain. A tibériási városi park közelében arab merénylők megtámadták és halálosan megsebesítették Avrahám Mizrachi zsidó lakost. — A jeruzsálem—jaffai uton a terroristák rálöttek egy katonai autóra. Egy katona megsebesült. — Hivatalos kommuniké közli, hogy a rendőrség a legerélyesebb nyomozást folytatja Starkey angol archeologus gyilkosainak kézrekerítésére. Sir Charles Tegart, a palesztinai kormány tanácsadója, a terror elleni harcban és Saunders a palesztinai rendőrség főinspektora Hebronba utaztak és személyesen vezetik a nyomozást Starkey gyilkosai ellen. Egy rendőrosztág, amely Hebron környékén keresi a gyilkosokat, csütörtök reggel súlyos tűzharcba került egy

fegyveres arab bandával. A rendőrök bekerítették egy arabnak a házat, amelyben négy fegyveres terrorista tartózkodott. Miután ezek nem akarták megadni magukat, golyóváltásra került a sor, melynek folyamán egy arab meghalt, egy angol rendőr és egy arab megsebesült. Hivatalosan közlik, hogy a rendőrökutya Khaas faluban követték Starkey gyilkosainak nyomait. A rendőrség itt több házkutatást tartott és az egyik házban egy revolvert és négy golyót találtak. A háztulajdonost letartóztatták. Később további hét falusit őrizetbe vettek. — Jokneam zsidó kolónia segédrendőrei kétszáz főnyi arab fegyveres bandát vettek észre a környéken. Acélsisakos katonai osztagok vonultak ki a helyszínre, hogy repülőgépek segítségével vegyék üldözőbe a bandát.

Higuchi japán tábornok szerint, a japán nép a zsidóság barátja

Charbin. — A mandsukoi fővárosban, Charbinban a napokban zajlott le az észak-kínai és japán hitközségek szövetségének évi konferenciája. Erre a konferenciára Tientsinből, Kobelből, Oszakából, Mukdenből jöttek el a zsidó küldöttek. A konferencia első elnöke dr Kaufman Ábrahám volt, a charbini zsidó hitközség és cionista szervezet elnöke. A konferencián megjelent Higuchi tábornok is, aki a japán és mandsukoi haderők főparancsnoka és Baksiev tábornok, az orosz fehérgárdisták elnöke. Higuchi tábornok felszólalt és kijelentette, hogy ez a konferencia megértette a mai helyzetnek nagy jelentőségét a Távolkeletre nézve és a japán zsidó hitközségek lojalitását fejezte ki. Mi japánok, mint egységes nemzet objektív álláspontra helyezkedünk a zsidó kérdésben. Mi tudjuk, hogy a zsidó nép nagy képességekkel és szorgalommal rendelkezik és nagyot alkotott az emberiség javára, gazdasági, kereskedelmi és ipari téren. Ma, amikor bizonyos keleteurópai országok kifejezetten zsidóellenes politikát folytatnak. Japán mégis tudja azt, hogy mindennek oka abban keresendő, hogy a zsidók évszázadok óta hontalanok. A zsidók nem asszimilálódtak, mert sajátosságaik nem engedte ezt. A japánok sem akarnak asszimilálni és ezért

nyilvánul meg velük szemben is mindég ellenszenv, idegen országokban. Ha újra felépül a zsidó állam, elveszti életét a zsidó kérdés súlyossága is — fejezte be érdekes beszédét Higuchi tábornok. Japán teljes lehatóságát nyújt a zsidóknak, hogy képességeiket Mandsukuo javára értékesítsék.

— Nem utasítanak ki zsidókat Brazíliából. A Vargas-kormány visszavonta azon rendeletét, amely 1000 zsidó kiutasítását irányozta elő. Mint ismeretes, főleg Németországból menekült bevándorlókról volt szó, akiknek nem rendeződött még a jogi helyzetük.

— 518.300 zsidó diák látogatja az oroszországi közép- és főiskolákat. (Moszkva). A közoktatásügyi népbiztosi hivatal kimutatásából kitűnik, hogy ezidőszereint 518.300 zsidó diák látogatja az orosz közép- és főiskolákat, míg a forradalom előtt 53.000 volt a zsidó diákok száma. 82 ezer zsidó diák a különböző orosz egyetemeknek hallgatója, 424.900 zsidó ifju középiskolába jár. A műegyetemeken 30.900 zsidó hallgató folytatja tanulmányait.

Miért nem engedik nekünk Palesztina felépítését?

Irtá: Just Móse

Többszer éve halálosan el volt hanyagolva a palesztinai föld. Malária és hamszin voltak, amelyek birtokba vették ezt a területet. És zsidó fiúk acélkarja rövid néhány esztendő alatt csodákat művelt. Nagy keresztény világtekintélyek jöttek a világ minden részéből, hogy személyesen lássák a huszadik századnak ezt a csodáját. Könyvek százai jelentek meg arról, hogy miképpen változott át az európai orvos és filozofus földturó chaluccá. A zsidógyűlölő frazeologia megtorpant, amikor láthatta, hogy nem igaz az, mintha a zsidó nem vállalná a legsúlyosabb testi munkát is. Nem igaz az, hogy paraziták vagyunk, hogy nem vagyunk államalkotók és nem tudunk teljesen konstruktív munkát végezni. Megmutatták a zsidók, hogy azon a vad, mocsaras, sziklás, terméketlen földön csodás kerteket, narancsokat tudtak életre varázsolni. Ahol husz-harminc évvel ezelőtt még csak a malária-terjesztő moszkító tanyáztak, ott most a munka és élet himnusz zeng és fejnagyságu grape-fruit-ek terjesztik a légtérbe csodás illatukat.

Mindezek után harsányan azt ordítjuk a világ fölébe, Anglia hatalmasaihoz és minden ország minden diplomatájához, hogy miután ilyen fényesen kiállottuk a tűzpróbát, miért nem engedik Európát vergődő, szenvedő zsidó ifjúságát ahhoz, hogy Palesztinában folytassák a megkezdett munkát. Többszázezer zsidó fiatal két keze munkáját, acélos erejét és kitartását, munkakedvét akarja áldozni arra a célra, hogy itthagya Európát és végre saját földjén, saját országát felépítse. Folyton azt halljuk a francia határtól egészen le a Fekete tengerig, hogy menjetek zsidók. Elegen vagytok itt, sőt túl sokan, menjetek, mert nem látunk benneteket szívesen. És erre felzeng egy többszázezer főből álló fiatal szavalókórus és azt kiáltja egyszólammal: megüünk. Menni akarunk, csak engedjétek. Ha a Balfour-deklaráció után Anglia nem állított volna ezernyi akadályt elé, akkor hol tartanánk már ma? Az állami birtokokat araboknak adták, az iparnak nem akartak adni védvámot. Japán betörhetett dömpingjével, hogy legyőzze az alig fejlődő palesztinai zsidó ipart. A zsidók által fizetett adóból arab iskolákat és kórházakat építettek. Így segített a „nagy barátunk” a civilizált emberiség az elkeseredett zsidóság-nak abban, hogy önálló otthont építhessen.

Vagy kiáltjuk azt most világgá, hogy nemcsak ők a hibások, hogy ma sehohsem tartunk, hanem a mi gazdagjaink is, akik most már érzik a maguk hátán, mi az, amikor az ember körül néz a világban és azt látja, hogy farkas-fermekkel telített és sehol nincs talpalattnyi hely ahhoz, hogy nyugodtan álomra hajthassa fejét. A mi gazdagjaink azt hitték, — övék a

világ. Akinek pénze van, azt nem érheti semmi baj. Mit látnak most? Jaj, de jó lett volna, ha annak idején vagyonának egy morzsájából épített volna ott egy kis házat, vagy vett volna egy kis földet. Vagy vádoljuk a tizenöt millió zsidót most, hogy egy millió idealista cionistát, hagyta, hogy kiáltsa a végoeszélyt és nem jött segítségére, sem erkölcsi, sem anyagiakban?

Meg kell örülni arra a gondolatra, hogy tiz-tizenöt évvel ezelőtt bagatell összegért megkaphatta volna a zsidóság egész Palesztinát. Annyiért, amennyit a newyorki tőzsdebessz egyellen napján elvesztettek a zsidók, meg annyiért, amennyit a német zsidók a vagyonadóval leadnak a nemzeti szocialista államnak. Még a Siralom falát is megvehettük volna.

Kétmillió fiatal zsidó akar menni országot építeni. Az öregekkel még valahogy lesz, de mi lesz ezekkel a fiatalokkal? Akik menni akarnak, nem holnap, hanem ma. Ezekről gondoskodni kell a civilizált világnak. Ha valamikor kötelessége volt a Népszövetségnek, úgy akkor most az, amikor azt kiáltjuk: engedjék ezeket a fiatalokat Palesztinába. Megszabadul Európa kétmillió zsidótól — ugys szabadulni akar tőlük — vagy jobb lesz, ha kenyerét vesztett milliók fognak tévelyegni elkeseredetten az európai városok negyedeiben? Ha Európa nyugodtan élni akar — engedjék felépíteni a zsidók országát: Palesztinát!

— Az Aktions Comité ülése. Jeruzsálemben a cionista Actions Comité politikai tanácsának ülészaka M. M. Ussiskin, az A. C. elnökletével nyílt meg. Megnyitó beszédében kegyeletes szavakkal emlékezett meg a legutóbbi ülészak óta elesett zsidó hőskörről, a néhány nappal ezelőtt meggyilkolt John Starkey angol archeológusról, továbbá a cionista mozgalom nagy halottairól, Otto Warburg professzorról, dr Berthold Feiwelről, dr Josef Lurieről és Isaac Ochberg dél-afrikai cionista filantropról. Ussiskin beszéde után David Ben Gurion, a Jewish Agency executívájának elnöke emelkedett szólásra, aki nagyszabású expozét tartott a cionizmus politikai helyzetéről és feladatairól. A palesztinai helyzetről és Palesztinának a nemzetközi politikai viszonyokhoz való összefüggéseiről Mose Shertok, a Jewish Agency jeruzsálemi politikai osztályának vezetője tartott expozét. Az executív tagjainak referátumai után megkezdődött az általános vita, amelyet B. Suprasky, az általános cionisták B csoportjának palesztinai vezére nyitott meg, Suprasky beszédében felszólította az executívét, hogy nyilatkozzék álláspontjáról a felosztási terv keretében létesítendő zsidó államra vonatkozólag.

— A meggyilkolt angol tudós tragikus halála. (Jeruzsálem). Világszerte óriási fel-tűnést keltett Starkey híres archeologus halála, aki a jelenlegi Duwier-ben (a régi Lachis-ban) ásásokat végzett. E hó 10-én, amikor Jeruzsálem felé haladt autójával, hogy az archeologiai muzeum megnyitására résztvegyen, Hebron melletti Beth Jibrin-nél öt arab megtámadta és lelőtte. A szerencsétlen tudóst kiharancsolták autójából és azután lőtték agyon. Az ismert tudós folyékonyan beszélt arabul és több évvel tartózkodott a Biritsh muzeum megbízásából a Közelkeleten.

— MEIR GROSZMANN ELITÉLÉSE A CIONISTA BECSÜLETBÍRÓSÁG ELŐTT. Lapunk más helyén megírjuk, hogy Meir Groszmann, a cionista világszervezet becsületbírósága két évre kizárta a szervezethez és összes állásai alól felmentette. Dr. Barth képviselte a vádat, amely az volt, hogy Groszmann nyilvánosságra hozta dr. Weizman és Ormsby Gore bizalmas megbeszélését, amely 1937 júliusában történt. Az indokolás szerint Groszmann ezzel a tettével nagy kárt okozott a cionista ügynek és ezért oly súlyos az ítélet. A tárgyalás zárt ajtók mögött zajlott le, a vádlott és védője távollétében. Az ítélet példátlan a cionizmus történetében. A nyilvánosság kizárásával, nem egészen pártatlan-nak (ez ügyben!) tartott bírák ítélkeztek. Groszmann ezzel a tettével, amivel vádolják, csak azt igyekezett elérni, hogy a világ zsidó közvéleménye tisztán lássa, milyen erők dolgoztak a háttérben és előre tudták, mi fog következni. Nem egészen bizonyos, hogy Groszmannt kellett a becsületbíróság elé állítani ebből az ügyből kifolyólag. Groszmann el-ítélése már nem válik a szervezet dicsőségére és bizonyára lesz még fórum, amely ezt reparálni fogja.

— Három évre ítélték a telavivi rablótámadás tetteit. Négy zsidó vádlott bűntényét tárgyalta a napokban a telavivi kerületi bíróság. 1937 szeptemberében rablótámadást követtek el egy telavivi banktisztviselő ellen. Az eset annak idején nagy port vert fel egész Palesztinában és a külföldön is, annál is inkább, mivel politikai terrorcselekményről volt szó. Chaim Dviri, Chaim Boczko és Benzion Gabbai vádlottakat 3—3 évre ítélték, míg a negyedik vádlottat, Kipniszt felmentették.

— Két és fél millió cigaretta naponta. (Jeruzsálem). — Augusztus havában a cigaretta gyárak 57.000 kilogramm dohányt dolgoztak fel. Az első nyolc hónapban 525.234 kilogramm volt. Januártól augusztusig 600 millió darab cigaretta készült, tehát naponta két és fél millió darab.

— Félmillió fát ültetett a Keren Kajem 1937-ben. (Jeruzsálem). — A Zsidó Nemzeti Alap 1937-ben 500.000 darab fát ültetett. Ebbe benne van az a 70.000 fa is, amelyet a terrorcselekmények folytán kiirtottak és újraültettek. A KKL. direktoriuma elhatározta, hogy a Chamisoaszarkor világszerte beindított fa-akció jövedelmét egy Kirjat Anavimban ültetendő erdőre fogja fordítani, annak az öt hősi halottnak emlékére, akiket gyilkos arab kezek pusztítottak el.

— Újabb fegyveres összetűzés. (Jeruzsálem). Újabb fegyveres támadás történt a főváros közelében. Egy Jeruzsálem felé tartó teherautóra több lövést adtak le. A zsidó sofőr könnyebben megsebesült. A helyzet igen feszült. Egy zsidó rendőrt agyonlőttek egy másikat súlyosan megsebesítettek. Nazaret és Tibériás között a telefonhuzalokat elvágták.

**Razolozhat
Bucurestiben!**

SEGALOFF uri szalonjában
Filitti 5. (Hotel Luvru alatt.)

**Orth. kóser vendéglő
és bodega**
Izletes házi koszt, pontos kiszolgálás és olcsó árak
BERGER TIMISOARA. Str. Preier 2

Közélet

— AZ „UJ CIONISTA SZERVEZET” NAGYVÁRADI TÁGOZATÁNAK ÜLÉSE. Január 17-én, hétfőn este népes értekezletet tartott az N. Z. O. nagyváradi szervezete. Ez volt az első érdemleges szervező gyűlés, mióta lapunk felelős szerkesztője, Leitner Zoltán átvette az elnökséget. A gyűlés a további szervezés problémáit vitatta meg. Az elnöki megnyitó után Just Mose, a Brit Hanoar Hamizrachinévben üdvözölte a mizrachista szempontokkal annyira szimpatizáló mozgalmat és teljes odaadó támogatásáról biztosítja a szervezkedést. Farkas Perce, mint régi cionista megindokolja, hogy miért kell ezt az utat választani mindazoknak, akik Palesztina győzelmes felépítését komolyan akarják. Utána Vass chavér szólalt fel, majd Reznik kisenévi kiküldött tartott fulmináns beszédet. Dr Schwartz Miksa, Landau Adolf, Czitter Lajos és Czitter Zoltán jelentették be csatlakozó támogatásukat. Végül Rosenzweig N. referált a palesztinai helyzetről, ahonnan két héttel ezelőtt indult el. Végül megbeszéltek a további szervezés részleteit és a prágai kongresszusra való kiküldés kérdését.

— Felhívás. A Zsidó Jogvédő Iroda (Oradea, str. Vlăduț 3. I., tel. 939), felhívja azokat a zsidó polgárokat, akik a választói névjegyzékből kimaradtak, vagy abba fel sem vették, hogy jelentkezzenek bármely délután (péntek kivételével) 6 és 8 óra között a Zsidó Jogvédő Iroda helyiségében. A Zsidó Jogvédő Iroda minden jelentkezőnek díjmentesen ad felvilágosításokat, utbaigazításokat, a szükséges kéréseket elkészíti, az illetékes hatósághoz benyújtja, intézkedik, hogy minden arra jogosult zsidó polgár szavazati jogához jusson. A következő iratok szükségesek: a) állampolgársági, b) születési bizonylat, d) rendőrségi bejelentő, mely legalább egy évi ittlakást igazol, e) városi adónyugta. A Zsidó Párt vezetősége.

— A BUCURESTI HITKÖZSÉGBEN január 16-ra voltak kitűzve a tisztújító választások. Két párt állott egymással szemben: S. Birmann volt szenátor, az eddigi elnök csoportja és Alex. Salomon pártja, aki a cionistákkal kötött paktumot. A jelenlegi politikai helyzetre való tekintettel a szembenálló pártok lemondottak a választási küzdelemről és megegyezés alapján egységes listát állítottak össze, amelynek eredményeként újból S. Birmann lett a hitközség elnöke, alelnöke pedig Alex. Salomon, I. L. Sternbach, S. Goldfarb, dr H. Ivainer, P. Bronstein és I. Gardea.

— AZ EGYHÁZKÖZSÉGEK A PÉNZÜGYIGAZGATÓSÁG SEGÍTSÉGÉVEL HAJTHATJAK BE AZ EGYHÁZI ADÓT. (Arad). Sapira Emanuel, az Astra vagongyár volt vezérigazgatója a múlt évben pert indított az aradi neológ hitközség ellen azért, mert a pénzügyigazgatóság után akart rajta 37.700 lej hitközségi illetéket behajtani. Kérte a bíróságot, hogy az erre vonatkozó foglalási jegyzőkönyvet semmisítse meg, mert hitközségi adót nem lehet közadók módjára a pénzügyigazgatóság után behajtani. A járásbíró elutasította a keresetet és az ellen Sapira a törvényszékhez adott be fellebbezést. A törvényszék helybenhagyta a járásbíró döntését azzal a hangsúlyozással, hogy a közadók módjára lehet behajtani, annak ellenére, hogy a kultusz törvény végrehajtási utasítása a behajtás módjáról nem intézkedik.

— FELMENTŐ ÍTÉLET A BERECSZASZI „ISZUR” PERBEN. A berecszászi ort. anyahitközség a csehszlovák törvények alapján pert indított az ungvári orth. iroda ellen, mivel az iroda rabbi-kollégiuma megfosztotta a hitközséget orthodox jellegétől, mert a hitközség vonkadott az iroda kompetenciáit elismerni. A hitközség egyben perelte az ellene kiadott iszúr-határozatot aláíró 16 rabbit és a határozatot publikáló lap felelős szerkesztőjét. Az ügyet októberben tárgyalta első ízben a bereg-

szási járásbíró, mely akkor a tárgyalást elnapolta. A december 20-án megtartott újabb tárgyaláson azután a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rabbi részéről kiadott vallási jellegű határozat nem minősíthető törvénybe ütközőnek, minélfogva büncselekmény hiányában az összes vádlottakat felmentette.

— FELAVATTAK AZ UNGVÁRI HÉBER GIMNÁZIUM ÚJ ÉPÜLETÉT. (Ungvár). Január 9-én avatták ünnepélyes külsőségek között a héber gimnázium és népiskola új épületét. Az épület díszes a városnak. Tizenkét nagy terme a legmodernebben van felszerelve és tornaterme, valamint laboratóriumai valósággal látványosságok. Az épület telkét a város ajándékozta az „Labne” héber kulturegyesületnek, amelynek fejlesztése érdekében Szerény Béla szerkesztő és Fischgrund Izidor igazgató rendkívül nagy munkát fejtett ki. Az avatáson a hatóságok képviselőin kívül megjelentek a csehszlovákiai zsidó politikai és szellemi élet legjobbjai. Az ungvári héber gimnáziumról egyébként röviddel ezelőtt közöltünk részletes ismertetést.

— A MAROSVÁSÁRHELYI ZSIDÓ ÁRVAGONDOZÓ átrétegződési bizottsága legutóbbi ülésén, amelyen dr Engelsberg Dezső, a bizottság elnöke elnökölt és amelyen a bizottság tagjain kívül dr Löwenstein Lajos, dr Löte Lajos, Mestitz Henrik és Rosenfeld Henriken, továbbá Benczel Bélán, a bizottság titkárán kívül Schwartz Miksa, az Erdélyi Zsidó Árvagondozó országos főtitkára is megjelent, kimondotta egy marosvásárhelyi zsidó tanoncotthon megalakításának szükségességét. A marosvásárhelyi zsidó tanoncotthon, amely egyrészt az Árvagondozó székházában, másrészt pedig magánházaknál mintegy husz zsidó tanoncot elhelyezni az átrétegződési bizottság központi irányítása mellett, addig, amíg módjában lesz elképzeléseinek megfelelően önálló otthont megteremtteni, már széleskörű akciót indított be ágyalaptványok megszerzésére. Körleveleket küldött ki a körzetébe fekvő nagyobb városok és községek zsidó vezetőinek, amelyben arra kérte őket, hogy a helységenként minden foglalkozás nélkül lézengő és felnövő zsidó ifjakat jelentsék be, hogy azok elhelyezése lehetséges legyen. Szó van a zsidó tanoncotthon megalakításával kapcsolatban a Zsidó Árvagondozó székházának átalakításáról is.

— A BESZTERCEI ZSIDÓ NÖEGYLET a napokban ünnepelte fennállásának félszázados jubileumát. Az egyletet 1887-ben alapította megb. Ropot Züsené urasszony. Néhány év múlva az egyesület irányítását leánya, Kimmelman Berta urnő vette át és 37 éven át nagy odaadással és hozzáértéssel vezette és felvirágzásához segítette. 1930 óta a minden jóért és nemesért lelkesedő Kallus Lajosné vezeti az egyletet. Elnöki megnyitással kezdődött a program. Utána Godel Sabina urnő, a Malbis Arumin, özv. Klein Józsefné a választmány, dr Herczog Ignácné a Wizo, dr Eskelesz Miksa a hitközség és Hirsch Lázár a „Poalé Cion” nevében köszöntötte az elnököt, a jubiláló egyletet és vezetőségét. Stifried Aranka szépen énekelt, dr Fon Béláné zongorakisérete mellett. Ezt táncszám követte. Birkenfeld Gitta stilizált valcort lejtett. Meister Ferencné átérzetten és hatásosan adott elő jiddis szavakat. Stifried Aranka néhány gyönyörű sanzont énekelt. Az estély jövedelmét szegény családok faellátására használták fel.

— A DICSŐSZENTMARTONI ZSIDÓ NÖEGYLET kéthetenként teadélutánok rendezését vezette be. Így legutóbb dr Krausz Józsefné főrabbiné vendégszerető házában volt egy ilyen igen jól sikerült teadélután. Igen ötletesen a következő tea helyett Vértés Albertné saját zsidó tanítványai részvételével a Nöegylet javára házi hangversenyt rendezett, melyen igen nagyszámu közönség vett részt. Meglepő eredményt produkáltak tanítványai a szebbnél-szebb műsorszámokkal. Szerepeltek: Cahane Sacha, Lisszauer Éva, négykezesben Láng Juci és Láng Relli, Wilhelm Bubi, Lebovits Emmi, Kálmán Duci, Cahane Ada, Láng Relli. Majd Krausz Világ egészen kivételes tehetséggel elénekelt Vértés Albert héber áriáját. A remek műsort Vértés Albert csellón előadott Bruch Kol nidreje zárta be. Ez a kis zsidó hangverseny mély hatást váltott ki a szépszámu közönségből és tekintélyes anyagi sikerrel is zárult.

D. Steierné

szépségápolási intézetében a legmodernebb kezelési módszer szerint pattanásos, száraz, ráncos, zsíros, mítteszeres bőrt a legrövidebb időn belül tökéletesen rendbehoz. Estélyi kikészítés. Telefon 173.

Piața Reg. Maria 1. (Dermata felett)

Érdekes.

hogy alig van tökéletes alakú női test. Többé-kevésbé majdnem mindegyik korrigálásra szorul még a látszólag legszebb is. Különösen most a legtöbb ruha a csipő karcsúságát emeli ki s megköveteli a mellék természetes kecsességgel bíró formáját. Minden nő törekszik testének szépséghibáit korrigálni, amiben minden tudása, nagy gyakorlata és rátermettségével segít Önnek is, ha felkeresi Kováts Sándorné fűzőspeciálista (Nilgesz-telep). Olcsó árak.

Szegfű

írógép vállalat

Vezető:

MOCSÁRY

ORADEA, Bulv. Regele Ferdinand 13.

MERCEDES írógépek egyedüli képviselője

Telefon: 693

Gépek kölcsön kaphatók

Bőröndöket és aktatáskákat

legolcsóbban

Vulcan

bőröndgyári lerakat

Oradea, Reg. Ferdinand 1.

Minőségben

árakban

izlésben

szöveik

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház

Oradea, Piața Regina Maria 1. (Kishídő)

Kelmefestést

Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja

BORGOS

ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület.

Tűkivétel:

Strada Alexandrii, colțul Millerandului

Hét-ről-hétre

Varsó. — 1937-ben összesen 3514 zsidó vándorolt ki Lengyelországból Palesztinába. Az új certifikátok is megérkeztek már és február elsején 320 kivándorló indul Palesztinába Varsóból.

Jeruzsálem. — A jeruzsálemi katonai törvényszék a napokban kezdte meg Abraham Aziz Jakob és Elijáhu Brunn ügyének tárgyalását. Ez az első alkalom, amikor zsidókat állítottak katonai törvényszék elé. Hat héttel ezelőtt történt, hogy Brunn revolvert tisztogatta, amely véletlen szerencsétlenségből önmagától elsült és a golyó Jakobot megsebesítette. Jakobot kórházba szállították és még ma is kezelés alatt áll.

Bécs. — Jakob Rosenheim elnökletével Bécsben értekezletet tartott az Agudasz Jiszroel Világszervezet intézőbizottsága. A tanácskozás napirendjén főleg szervezeti kérdések szerepeltek. Lengyelországból, Magyarországról, Szlovénzából, Lettországból és Palesztinából számos rabbi és világi vezetőember vett részt az értekezleten.

London. — A Zsidó Távirati Iroda értesülése szerint a Palesztinába küldendő új angol vizsgálóbizottságnak négy tagja lesz, olyan szakemberek, akik pénzügyi, gazdasági és határmegállapítási kérdésekben mértékadóknak számítanak. A bizottság egyik tagja közéleti szakértő lesz. Tekintettel arra, hogy a kormány erre az utóbbi szerepre nem akar olyan személyiséget kinevezni, akinek akár a zsidókkal, akár az arabokkal valamilyen kapcsolata van, minden valószínűség szerint az indiai igazgatás valamelyik magasrangú főtisztviselője lesz a közéleti szakértő. — Az angol munkáspárt végrehajtóbizottsága, a szakszervezetek központi tanácsa és a munkáspárti képviselők parlamenti csoportjának vezetése együttes ülésükön, amelyen a palesztinai problémával és a kormány ezirányú politikájával foglalkoztak, határozati javaslatot szavaztak meg, amelyben sajnálatukat fejezik ki afölött, hogy a kormány még mindig nem hozott döntést ebben a fontos kérdésben. A kormány határozatlansága prémiumot jelent azok számára, — mondja a határozati javaslat — akik terrort és nyugtalanságot idéznek elő Palesztinában. A munkáspárt felszólítja a kormányt, hogy világos és félreérthetetlen nyilatkozatot tegyen a parlament előtt jövőbeni politikájáról.

Varsó. — Beck lengyel külügyminiszter a sejm külügyi bizottságában nagy exozét tartott, amelynek során a Palesztina-kérdést érintette. A lengyel külügyminiszter hangsúlyozta, hogy a Palesztina-probléma nem helyi ügy, hanem európai jelentőségű kérdés. Lengyelország ezért továbbra is nagy érdeklődéssel és figyelemmel fogja kísérni mindazon lépéseket, amelyek e probléma megoldására irányulnak.

Damaszkusz. — A damaszkuszi angol konzul felkereste Djamil Mardam szíriai miniszterelnököt, akivel hosszas megbeszélést folytatott a palesztinai problémáról. A konzul főleg arra kérte a miniszterelnököt, hogy tegyen hatékony lépéseket a Palesztinába való fegyvercsempészek ellen és akadályozza meg, hogy fegyveres bandák Szíriából Palesztinába szökjenek az ottani terroristák támogatására.

Berlin. — A belügyminiszterium rendeletet bocsátott ki, amely január elseji hatállyal újra szabályozza a névváltoztatásokat, még pedig úgy a vezetéket, mint a keresztnév-változtatásokat rendszerét. A rendelet első része arról intézkedik, milyen formák között lehet a jövőben nevet változtatni, míg a rendelet második része lehetővé teszi a belügyminiszter számára, hogy az 1935 január 30-a, tehát a nemzeti szocialista kormány uralomra jutása előtt engedélyezett névváltoztatásokat — visszavonhassa. Ennek a revízióknak három éven belül kell megtörténnie vagyis a belügyminiszternek ez a névváltoztatás-visszavonási joga 1940 december 31-én megszűnik. Amennyiben valakinek a névváltoztatását visszavonják, nemcsak az illető személy veszíti el a jogát névhasználatra, hanem mindazok a személyek, akik az ő jogán használták új nevüket. Így tehát a gyerekek ily esetben vagy a régi családneveiket, vagy pedig ősök régi nevét kell hogy használják. Az új törvény ennek értelmében esetleg olyan név felvételre kötelez egyeseket, amelyeket azok sohasem viseltek, hanem csak apjuk, nagypapjuk, esetleg dédapjuk.

Prága. — A csehszlovákiai sajtóiroda jelenti: Az angol hadvezetőség elhatározta, hogy megerősíti a haifai kikötőt és szilárd angol flottabázissá építi ki azt. Az angol sajtó ezzel kapcsolatosan felhívja a közvélemény figyelmét az angol-török barátságára és rámutat a török hadsereg és légi kikötők erősségére. Ez a barátság — írják az angol lapok — erős biztositék a béke fenntartására a Földközi tenger keleti medencéjében. Ha a partvidéken erős zsidó állam épül fel, úgy ez angol-török-zsidó hármasszövetség fogja uralni az utat, amely a Suez csatornán vezet át.

— Véget ért az A. C. ülése. (Jeruzsálem). A cionista Actions Comité politikai tanácsának jeruzsálemi ülészaka véget ért. A politikai vitában Ussiskin, rabbi Berlin, Grünbaum, Ben Cwi, stb. vettek részt. Dávid ben Gurion az executív elnöke záróbeszédében a következőket mondotta: — Az Executív elsősorban az angol kormány határozati taktikája ellen harcol és követeli a döntés siettetését. Másodsorban minden lehető megtett annak érdekében, hogy jobb tervet harcoljon ki a zsidó állam számára. Az executív követeli, hogy az átmeneti idő alatt az angol kormány teljesítse mindazon kötelezettségeket, amelyeket a Palesztinamandátumban vállalt a zsidó néppel szemben. Beszédének befejezése után Ben Gurion feltette a kérdést, van-e valaki, aki ellenzi, vagy kifogásolja az executív politikáját. A szavazás során az A. C. politikai tanácsa egyöntetűen az executív politikája mellett foglalt állást.

— Litvániában nem lehet szerepe az antiszemizmussnak. A litván kormányt legutóbbi ülésén a miniszterelnök és külügyminiszter politikai nyilatkozatokat tettek, amelyben többek között bejelentették az alkotmány módosítását. Eszerint az államfő jogkörét ki fogják terjeszteni. Smetona, a litván köztársaság elnöke legutóbbi nyilatkozatában kijelentette, hogy a nemzeti kisebbségek jogait teljes mértékben meg fogja védeni és hozzátette, hogy Litvániában az antiszemizmussnak semmi szerepe nem lehet.

— Jabotinsky De Valera ir miniszterelnöknél. (Dublin). De Valera ir miniszterelnök egyórás kihallgatáson fogadta Jabotinsky Vladimirt, az új-cionista szervezet elnökét. De Valera állítólag azon aggodalmának adott kifejezést, hogy nem fog sikerülni olyan megoldást találni a Palesztina kérdésben, amely elfogadható lehet úgy a zsidóknak, mint az araboknak. Kijelentette továbbá, hogy elvben ellenzi a felosztási tervet, de meleg rokonszenvvel viseltetik a zsidók aspirációi iránt.

— MEGHALT REICH ARMIN OSZLÁNYI FŐRABBI. Meghalt Oszlányban Reich Armin főrabbi 71 éves korában. A megboldogult, aki nagy talmudtudós hírében állott és kiváló szónok volt, Kolozsvárról nősült: megb. Glasner Mose főrabbi leányát vette el. Bátyja volt a medgyesi és verbói főrabbinak és fia néhai Koppl Reich pesti főrabbinak, korunk egyik gaonjának. Az elhunyt egyetlen fia, Izidor középiskolai tanár gyászolja.

— Egy zsidó fogorvos adománya. (Budapest). Dr Seligman fogorvos ingatlanát, egy budapesti házat a Fogorvosi Szövetségnek adta, hogy ott az elaggott kartársak találjanak elhelyezkedést. Mivel a német és osztrák esetek bizonyítják, hogy előfordulhat, hogy a zsidók által tett alapítványból zsidókat kizárnak, ezért okosan intézkedtek oly irányban, hogy a Seligman-alapítvány helyeinek bizonyos számát a hitközség őrli be. Ez az elintézés megfelel a zsidó mentalitásnak és minden eshetőséggel számol.

— Hogyan dolgoznak a német cégek? (Wien). Az egyik nagy bécsi újság január 9-iki számában egy hirdetés jelent meg a következő szöveggel: „400 silling fixummal keres német cég zsidó képviselőt Bécs részére, aki már német cégeket képvisel. Szakma mellékes. Adatokat és jelenlegi német megbízójának nevét kérjük közölni a lap kiadólivatalában”. Egy bécsi zsidó újság fenti hirdetésre azt az indokolt megjegyzést teszi, hogy bizonyára ez egy olyan „spicli-hirdetés” mert ebből meg akarják tudni, hogy milyen bécsi zsidók képviselnek még német árja cégeket. Annál is inkább indokoltabb ez a gyanu, mert hiszen a hirdetést feladó cég olyan amelyet rendszerint árják vesznek igénybe.

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA.

A GAZDAG EMBER BETEGSÉGE

A híres dubnói magid (prédikátor) meglátogatótt egy nagyon gazdag és nagyon fukar zsidót.

— Beteglátogatóba jöttem — mondotta — ami szent parancsolat.

— Hiszen én nem vagyok beteg — csodálkozott az adománykérésről féltő fukar házigazda.

— De irva van Kohelet könyvében — feleli a magid — „S van, akit Isten megáldott vagyonnal és bőséggel és nem cselekszik pénzével semmi jót, ez is betegség és szélkergetés”.

— Akkor köszönöm a látogatást — dadogott a házigazda nagy zavarban.

— Igen ám — folytatta a dubnoi magid — de azt mondja a talmud: „aki a beteget meglátogatja, elviszi betegségének hatvanadrészét”. Én is szeretnék valamit elvinni az Ön betegségéből.

A fukar gazdag megszégyenülve nyult a zsebébe, hogy teljesítse a szellemes magid kívánságát.

VILÁGOS OKFEJTÉS

Mikor a saszoói rabbinak valaki azt magyarázta, hogy őt csak úgy lehet megérteni, ha összevetik a lublini rabbiával, mosolyogva felelte:

— Ha én én vagyok azért, mert én én vagyok, és te te vagy azért, mert te te vagy, akkor én én vagyok és te te vagy. De ha én csak azért vagyok én, mert te te vagy és te csak azért vagy te, mert én én vagyok, akkor te nem vagy te és én nem vagyok én...

NYELV ÉS SZIV

A monda szerint a bölcs nubiai parancsot kapott egyszer urától egy juh levágására. — „Vágd le — mondta az ur — és két legrosszabb részét hozd ide nekem”. Lugman megtette. A szivet és a nyelvet vette urának. Most új juhot adott kezére az ur. azzal a parancssal, hogy a levágott állat két legjobb részét vigye hozzá. Lugman ímért a szivet és a nyelvet hozta. Urának kérdő pillantására pedig így szólt: „Uram, tudd meg, nincs rosszabb, mint ez a kettő, ha rossz. És nincs semmi, ami jóságban felülmulná — ha igazán jó.”

FÉL IGAZSÁG

Egy zsidó egyszer elment a rabbihoz és elmesélte, hogy mit álmódott.

— Azt álmódtam — mondta — hogy én egy számúrrá változtam át és a Messiás rajtam lovagolt. Mit jelent ez?

— Nézd — szólt a rabbi — minden álomban vannak igaz dolgok és valóságos dolgok.

— Vagyis?

— Vagyis valóságos, hogy a Messiás rajtad lovagolt, viszont igaz, hogy egy számúrra vagy.

AZ ELSZAKADT TRADÍCIÓ

Jankele megkérde a tatájától:

— Tata, mi az a tradíció?

— Tradíció fiam, az, ami apáról fiúra száll.

Másnap Jankele elkérik az iskolában és a tanító felelősségre vonja:

— Miért jöttél olyan későn?

— Azért tanító ur, mert elszakadt a tradícióm és a mamának meg kellett foltozni.

INDOKOLT ELŐVIGYAZATOSSÁG

Még a cári Oroszországban történt, hogy az egyik vándorcirkusból elszabadult egyszer egy medve. Rögtön plakátok jelentek meg az utcákon, hogy aki szembetalálkozik a medvével, azt azonnal le kell lőnie.

Két zsidó megállt egy ilyen plakát előtt és az egyik, miután elolvasa, így szólt:

— Én barátom, azonnal utazom külföldre.

— Meg vagy bolondulva, miért?

— Hát nem olvasod, hogy a medvét le kell lőnie?

— Azt olvasom, de hiszen te nem vagy medve.

— Az igaz, de amíg én ezt nekik bebizonyítottam.

A NIKOTIN-ELLENESKÉ FIGYELMÉBE

A rabbihoz beállt egy gazdag ember, beszélgetés közben kivess egy szivart és rágyújt.

— Miért szivarozol? — kérde a rabbi.

— Mert nagyon jó ebédet ettem — mondja a gazdag — ilyenkor jól tesz egy szivar.

A gazdag elment és egy szegény ember jött be a rabbihoz. Elpanaszolta a sok buját-baját és beszélgetés közben rágyújtott egy szivarra.

— Miért szivarozol? — kérdezte a rabbi.

— Oh — mondta a szegény ember — még ma nem ebédeltem és ha éhes vagyok, nagyon el kell egy szivar.

A rabbi pedig felsóhajtott:

— Micsoda világ, a gazdagnak egy jó ebéd után kell a szivar, a szegény pedig akkor gyújt rá, ha éhes. Ha igazságosan osztanák el a földi javakat, senkinek se kellene — szivarozni.